

ทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการสอนวิชาพื้นฐาน
วิชาอาชีพระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา ในพื้นที่การพัฒนา
ชายฝั่งทะเลตะวันออก ผู้วิจัยจะขอเสนอทฤษฎี หลักการ แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
ตามลำดับดังนี้

1. นโยบายการศึกษาด้านคุณภาพการศึกษาและการศึกษา เพื่อพัฒนา เศรษฐกิจ
2. หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524
3. จุดมุ่งหมายและความสำคัญของหลักสูตรวิชาอาชีพ
4. หลักสูตรวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524
5. หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายฉบับปรับปรุงใหม่
6. ขั้นตอน และองค์ประกอบของการนำหลักสูตรไปใช้
 - 6.1 การเตรียมการจัดการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ
 - 6.1.1 การจัดแผนการเรียน
 - 6.1.2 การจัดครู เข้าสอน
 - 6.1.3 การจัด เตรียม เอกสารประกอบหลักสูตร
 - 6.1.4 การจัด เตรียมสื่อการสอน
 - 6.1.5 การจัด เตรียมสถานที่ที่สอนและฝึกงาน
 - 6.1.6 การจัด เตรียมการวัดผลและประเมินผลการ เรียน
 - 6.1.7 การจัด เตรียมบริการแนะแนว
 - 6.1.8 การจัด เตรียมการนิเทศและติดตามผล
 - 6.2 การดำเนินการจัดการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ
 - 6.2.1 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
 - 6.2.2 การใช้ เอกสารประกอบหลักสูตร
 - 6.2.3 การใช้สื่อการสอน
 - 6.2.4 การใช้สถานที่ที่สอนและฝึกงาน
 - 6.2.5 การวัดผลและประเมินผลการ เรียน
 - 6.3 การติดตามประเมินผลการจัดการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นโยบายการศึกษาด้านคุณภาพการศึกษาและการศึกษาเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ

ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530 - 2534) ได้กำหนด'
ประสงค์และนโยบายของการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาไว้ดังนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อขยายการมัธยมศึกษาให้เยาวชนได้รับการศึกษาในระดับนี้ให้มากขึ้น โดยเน้น
ให้มีการกระจายโอกาสในการ เข้ารับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาไปยังพื้นที่ที่ด้อยโอกาส เป็นพิเศษ
เพื่อลดความแตกต่างในเรื่องโอกาสทางการศึกษาระหว่าง เด็กที่มีพื้นฐานทาง เศรษฐกิจและ
สังคมต่างกัน

2. เพื่อ เสริมสร้างคุณภาพทางการศึกษา โดยการปรับปรุงมาตรฐานและคุณภาพของ
โรงเรียนให้สูงขึ้นและทัดเทียมกัน

3. เพื่อให้การมัธยมศึกษาส่งเสริมการประกอบอาชีพ

นโยบาย

1. เร่งขยายมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อยกระดับการศึกษาของประชากรให้สูงขึ้น ทั้งให้
เกิดความเสมอภาคในโอกาส เข้ารับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และ เน้นการขยายบริการ
มัธยมศึกษาในพื้นที่ที่อัตราการ เรียนต่อต่ำ เป็นพิเศษ

2. มุ่งปรับสถานศึกษาให้มีมาตรฐานและคุณภาพทัดเทียมกัน สามารถจัดการเรียน
การสอนได้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพและสนองตอบต่อความจำเป็นของ
ท้องถิ่นอย่างแท้จริง

3. สนับสนุนและส่งเสริมการเรียนการสอนทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
เพื่อให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีและสามารถนำเอาหลักการทางวิทยาศาสตร์และความก้าวหน้าทาง
เทคโนโลยีไปใช้ในการดำรงชีวิตและพัฒนาอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. เร่งปรับปรุงการเรียนการสอนตลอดจนการแนะแนวอาชีพ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถ
เห็นโอกาสของการประกอบอาชีพและการพัฒนาอาชีพในท้องถิ่น รวมทั้งสามารถใช้ความรู้ที่เรียน
ไปประกอบอาชีพได้ เป็นอย่างดี

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2529)

กรมสามัญศึกษา (2529) ได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการบริหารและพัฒนาการศึกษา
พ.ศ.2530 ในด้านคุณภาพการศึกษาไว้ว่า

พัฒนาและสนับสนุนการเรียนของนักเรียนให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ให้มีความรู้ ความคิด ทักษะ ปฏิบัติ คุณธรรม น้ำใจ ค่านิยมที่ดี อย่างสมดุลย์ สอดคล้องกัน เพียบพร้อมเพื่อการศึกษาต่อ การเข้าสู่ตลาดแรงงานและการประกอบ อาชีพอิสระ ในสายอาชีพของบิดามารดา หรืออาชีพอื่นที่สามารถดำเนินการได้ใน ท้องถิ่น

สำหรับนโยบายด้านการศึกษา เพื่อพัฒนา เศรษฐกิจ ได้กำหนดไว้ว่า

พัฒนา ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวินาศอาชีพ เพื่อการมีงานทำโดยมุ่ง เน้นการอาชีพ ในท้องถิ่น ด้วยการส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาและฝึกปฏิบัติงานอาชีพของพ่อแม่ ผู้ปกครอง หรืออาชีพอื่นใดที่สามารถกระทำได้ตามสภาพทรัพยากรในท้องถิ่น เพื่อให้ เกิดการสืบต่อเนื่อง การพัฒนาประสิทธิภาพให้สูงขึ้น และการนำทรัพยากรท้องถิ่นมา ใช้ให้เป็นประโยชน์ต่ออาชีพ

จากนโยบายดังกล่าว กรมสามัญศึกษา (2530) ได้กำหนดแนวปฏิบัติที่เป็นจุด เน้น ตามนโยบายและแผนในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาอาชีพไว้ดังนี้

1. จัดตั้งศูนย์ศึกษาค้นคว้า ส่งเสริมการสอนวิชาอาชีพขึ้นที่กลุ่มโรงเรียนหรือจังหวัดละ 1 แห่ง มีโรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่งทำหน้าที่ศึกษาสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากร วิทยาการ ความต้องการ ความเป็นไปได้ เพื่อเสนอแนะและส่งเสริมให้โรงเรียนจัดสอนวิชาอาชีพตาม ความเหมาะสม และความต้องการของท้องถิ่น
2. พัฒนาหลักสูตรวิชาอาชีพ และวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพให้เป็นไปตาม เกณฑ์ที่กำหนดขึ้น เน้นงานอาชีพที่มีทรัพยากร วิทยาการ เกื้อหนุนอาชีพตามบิดามารดา อาชีพที่ต้องใช้วิทยาศาสตร์ และ เทคโนโลยี อาชีพที่เป็น เครื่องมือของหน่วยหลักใหญ่ อาชีพที่เป็นไปตามความต้องการของสังคม และแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมท้องถิ่น
3. พัฒนาการสอนโดยส่งเสริมการใช้วิทยาการภายนอกเข้ามาช่วยสอน ทั้งนี้ครูจะต้อง ทำบทบาทหน้าที่ในด้านการประสานงานร่วมกับวิทยาการ เพื่อให้เกิดกระบวนการ เรียนของนักเรียน
4. พัฒนาการเรียน เน้นหนักให้นักเรียนปฏิบัติจริง สามารถมีผลผลิตออกมาให้สามารถ นำไปใช้หรือขายได้ โดยใช้ทรัพยากร วิทยาการ และสถานประกอบการท้องถิ่น เข้าช่วย
5. จัดตั้งและพัฒนาสหกรณ์การค้าให้สามารถขายผลผลิตของนักเรียนสู่ชุมชนได้ และประสานงานกันระหว่างสหกรณ์ร้านค้าของโรงเรียนต่าง ๆ ให้เกิดระบบการส่งเสริมการผลิต และการขายอย่างกว้างขวาง

จึง hopes ได้ว่า การจัดการศึกษาวิชาอาชีพในระดับมัธยมศึกษาชั้น รัฐบาลมีนโยบาย ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบ เช่น กรมสามัญศึกษา กลุ่มโรงเรียน และโรงเรียนได้พัฒนาส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษาวิชาอาชีพให้สนองความต้องการของสังคมและท้องถิ่นตลอดจนความต้องการ ความสนใจของผู้เรียน โดยให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จุดเน้นที่สำคัญคือ การให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาชีพของบิดามารดา ผู้ปกครองหรืออาชีพอื่น ที่สามารถทำได้

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524

กระทรวงศึกษาธิการ (2523) ได้กำหนดจุดหมาย หลักการ โครงสร้างของหลักสูตร มัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ไว้ดังนี้

จุดหมาย

1. เพื่อให้รู้จักดำรงชีวิตบนพื้นฐานแห่งคุณธรรมไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีความซื่อสัตย์สุจริต และยุติธรรม มีระเบียบวินัย มีน้ำใจเป็นนักกีฬา มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ท้องถิ่น และประเทศชาติ
2. เพื่อให้รู้จักวิธีการเรียนรู้ คิดเป็น ทำเป็น รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ มีนิสัยใฝ่หาความรู้และทักษะอยู่เสมอ รักการทำงาน สามารถทำงานเป็นหมู่คณะ มีความขยันหมั่นเพียร อดทน และรู้จักประหยัด
3. เพื่อให้มีความรู้ ทักษะในวิชาอาชีพเพียงพอแก่การดำรงชีวิต มีเจตคติที่ดี ต่ออาชีพ รู้ช่องทางในการประกอบสัมมาอาชีพที่เหมาะสมกับตน เพื่อสร้างสรรค์ความเจริญต่อท้องถิ่น และประเทศชาติ
4. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ และเห็นคุณค่าในวิทยาการ ศิลปะ วัฒนธรรม ธรรมชาติ รู้จักใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
5. เพื่อให้รู้จักเคารพสิทธิ เสรีภาพของผู้อื่น รู้จักหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น รู้จักใช้ สิทธิ เสรีภาพของตนในทางสร้างสรรค์บนรากฐานแห่งกฎหมาย จริยธรรมและศาสนา
6. เพื่อให้มีความสำนึกในการเป็นคนไทยร่วมกัน เสียสละเพื่อส่วนรวม มีความรักชาติ รักประชาธิปไตย รู้จักใช้สติและปัญญาในการดำรงรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

7. เพื่อให้เข้าใจพื้นฐานและปัญหาการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ และของโลกปัจจุบัน มีความสำคัญในการ เป็นส่วนหนึ่งของมนุษยชาติ รู้จักแก้ปัญหา และข้อขัดแย้ง ด้วยวิธีการแห่งปัญญาและสันติวิธี

หลักการ

1. เป็นหลักสูตรหลังหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งให้การศึกษาทั่วไป และพื้นฐานวิชาอาชีพอย่างกว้าง ๆ มาแล้ว สำหรับมัธยมศึกษาตอนปลาย เน้นการเลือกกลุ่มวิชาตามความถนัด ความสามารถ และความสนใจ เพื่อผู้เรียนจะยึดเป็นอาชีพต่อไป
2. เป็นหลักสูตรที่มุ่งฝึกฝนผู้เรียนให้มีประสบการณ์เพื่อให้เกิดความรู้ ความชำนาญที่สามารถจะนำไปใช้ปฏิบัติและประกอบอาชีพได้จริง หรือเพื่อหาความรู้เพิ่มเติม หรือเป็นพื้นฐานสำหรับศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น
3. เป็นหลักสูตรที่มุ่งให้ผู้เรียนใฝ่ใจแสวงหา ความรู้ ความจริง เพื่อให้เกิดความงอกงามทางสติปัญญา ความสำนึก และความซาบซึ้งในคุณค่าของธรรมชาติ ศิลปะ วัฒนธรรม และงานสร้างสรรค์ของมนุษย์
4. เป็นหลักสูตรที่มุ่งปลูกฝังคุณธรรมและความกล้าทางจริยธรรม ทั้งนี้ให้เน้นการประพฤติ ปฏิบัติ เป็นสำคัญ
5. เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการผสมผสานความรู้กับการปฏิบัติให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจ สังคม และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
6. เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการ เลือก เห็นวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เหมาะสมไปใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ
7. เป็นหลักสูตรที่สนับสนุนให้ผู้เรียนร่วมมือกันใช้ความรู้ ความสามารถ เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการพัฒนาสังคม
8. เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สามารถศึกษาหาความรู้ จากแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระ

โครงสร้าง

1. วิชาบังคับ มี 2 ส่วน

1.1 วิชาสามัญ จำนวน 24 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่

ภาษาไทย	6	หน่วยการเรียนรู้
สังคมศึกษา	6	หน่วยการเรียนรู้
พลานามัย	6	หน่วยการเรียนรู้
วิทยาศาสตร์	6	หน่วยการเรียนรู้

1.2 วิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ จำนวน 12 หน่วยการเรียนรู้ โดยเลือกสาขาใดสาขาหนึ่งต่อไปนี้

ช่างอุตสาหกรรม	12	หน่วยการเรียนรู้
เกษตรกรรม	12	หน่วยการเรียนรู้
คหกรรม	12	หน่วยการเรียนรู้
พาณิชยกรรม	12	หน่วยการเรียนรู้
ศิลปหัตถกรรม	12	หน่วยการเรียนรู้
ศิลปกรรม	12	หน่วยการเรียนรู้

หมายเหตุ วิชาพื้นฐานวิชาอาชีพสาขาต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น ยกเว้นสาขาศิลปกรรม เป็นวิชาที่ตรงกันกับวิชาแกนวิชาชีพของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2524

2. วิชาเลือก

2.1 วิชาเลือกตามแผนการเรียนรู้ ให้เลือกจากหมวดวิชาต่าง ๆ ต่อไปนี้

ให้เป็นไปตามแผนการเรียนรู้

ภาษาไทย	ศิลปกรรม
สังคมศึกษา	ช่างอุตสาหกรรม
พลานามัย	เกษตรกรรม
วิทยาศาสตร์	คหกรรม
คณิตศาสตร์	พาณิชยกรรม
ภาษาต่างประเทศ	ศิลปหัตถกรรม

2.2 วิชาเลือกเสรี ให้เลือกเพิ่มเติมหรือเสริมวิชาเลือกตามแผนการเรียนรู้

หรือเพื่อสนองความสนใจพิเศษ ทั้งนี้โดยเลือกจากหมวดวิชาที่ระบุไว้ในข้อ 2.1

หมายเหตุ รายวิชาในกลุ่มวิชาช่างอุตสาหกรรม เกษตรกรรม คหกรรม พาณิชยกรรม และ ศิลปหัตถกรรม ให้เลือกจากหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2524 และหลักสูตรอื่น ๆ ที่กระทรวงศึกษาธิการอนุมัติ

3. การประสานสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายกับหลักสูตรประกาศนียบัตร วิชาชีพ

3.1 หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีสาระ สำคัญและรายวิชาสอดคล้องกันในวิชาบังคับ ตามข้อ 1.1 และข้อ 1.2

3.2 ผู้เรียนสามารถถ่ายโอนการเรียนรู้ระหว่างหลักสูตรทั้ง 2 ได้ ทั้งในส่วนที่ เป็นวิชาบังคับ และวิชาเลือก

จุดมุ่งหมายและความสำคัญของหลักสูตรวิชาอาชีพ

การศึกษาวินิจฉัยอาชีพมีความสำคัญอย่างยิ่ง สำหรับการเตรียมบุคคลให้มีความสามารถ ประกอบอาชีพได้ตามความถนัด ความสนใจของบุคคล ซึ่งจะมีผลผูกพันไปถึงการพัฒนา เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ จะเห็นได้จากนโยบายการศึกษาทั้งในอดีต และปัจจุบันมุ่ง เน้นใน เรื่อง ของวิชาอาชีพ เพื่อแก้ไขปัญหาการว่างงาน โดยมุ่งเน้นที่นักเรียนไม่ได้ศึกษาต่อให้มีงานทำ ซึ่งจะ เห็นได้จากการปรับปรุงหลักสูตรใหม่แต่ละครั้ง ก็เพื่อมุ่งหวังที่จะปลูกฝังวิชาชีพให้แก่กุลบุตรกุลธิดา มิใช่เรียนเพื่อรับราชการแต่เพียงอย่างเดียว (เสนีย์ พิทักษ์ธรรมพ, 2522) ดังนั้น การจัด หลักสูตรการเรียนการสอนทุกระดับ จึงเปิดกว้างทางด้านอาชีพ เพื่อเป็นการเตรียมตัวเด็ก เข้าสู่โลกแห่งการทำงาน ด้วยการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้ได้ตามความถนัด ความสนใจ และความสามารถของคน

চারং บัวศรี (2521) ได้ชี้ให้เห็นถึงผลผลิตของการศึกษาในช่วงที่ผ่านมาว่า การจัดการศึกษาทั้งในโรงเรียนประถมและมัธยม ไม่ค่อยจะนำพาต่อ เรื่องงานอาชีพของผู้เรียน ผลที่ปรากฏออกมาคือ นักเรียนส่วนใหญ่ที่ออกจากโรงเรียนช่วงประถมศึกษาหรือชั้นมัธยมศึกษา ต้องว่างงาน สำหรับผู้ประกอบการที่มีฐานะดี ก็จะพยายามให้บุตรหลานของตน เรียนต่อสูงขึ้นไป เรื่อย ๆ เพราะถ้าให้ออกจากโรงเรียนในช่วงต้น ๆ ก็ไม่ทราบว่าจะให้ไปทำมาหากินอะไร นักเรียนเองก็ไม่มีความสามารถที่จะหาเลี้ยงชีพด้วยตนเองได้ ที่กล่าวว่าปัญหานี้จะเป็นปัญหา ใหญ่และร้ายแรง ก็เนื่องจากว่าระบบการศึกษาของเรา มีส่วน เกื้อหนุนให้ขอบ เขตของปัญหานี้

ขยายตัวออกไป เห็นได้จากการที่โรงเรียนส่วนใหญ่มุ่งให้นักเรียนได้เรียนต่อสูงขึ้นเรื่อยๆ โดยไม่คำนึงถึงข้อเท็จจริงว่า ผู้ที่ออกจากโรงเรียนไปแล้ว ไม่สามารถจะไปประกอบอาชีพได้ในขณะนี้ ส่วนใหญ่ก็คือ นักเรียนจากโรงเรียนสามัญนั่นเอง ซึ่งมีจำนวนนักเรียนมากกว่าในโรงเรียนอาชีวะหลายเท่า การที่นักเรียนออกไปจากโรงเรียนแล้ว ไม่สามารถหาเลี้ยงตัวได้อาจเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ เช่น ไม่มีงานในท้องถิ่นเพียงพอสำหรับผู้ที่ต้องการทำงาน หรือผู้เรียนไม่มีความรู้และทักษะที่จะทำงานที่ว่างอยู่ หรืองานที่ว่างอยู่ต้องการผู้มีความรู้และทักษะไม่ตรงกับที่ได้เรียนมา เป็นต้น สาเหตุแรกนี้เป็นปัญหาเศรษฐกิจ ซึ่งจะคงหาทางสร้างงานในท้องถิ่นให้มากขึ้น ส่วนสาเหตุประการหลังเกี่ยวข้องกับการศึกษา เป็นอย่างมากและจะต้องแก้ด้วยวิธีการทางการศึกษา เป็นเรื่องการจัดการศึกษาเพื่องานอาชีพโดยตรง และเป็นเรื่องที่จะต้องดำเนินการโดยเร่งด่วน

นอกจากนี้ Tompson (1973) ได้ให้ข้อคิดว่า การศึกษาวิชาอาชีพในระดับมัธยม เป็นเรื่องการเตรียมตัวของแต่ละบุคคลก่อนที่จะเริ่มทำงาน การสอนวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมจะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนด้านการอาชีพ ผิดกับความชำนาญในงาน ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจในอันที่จะทำงาน เพื่อช่วยเหลือตนเอง

จากข้อคิดเห็นดังกล่าว จะเห็นได้ว่า วิชาอาชีพจัดเป็นวิชาที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ในการที่จะส่งผลให้การจัดการศึกษาของประเทศ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตลอดจนสนองตอบต่อสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของประเทศได้ ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ได้ให้ความสำคัญต่อวิชาอาชีพมากขึ้น โดยจัดให้วิชาพื้นฐานวิชาอาชีพเป็นวิชาบังคับ ซึ่งจำเป็นต้องเรียนรู้ เพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนวิชาอาชีพสาขานั้น ๆ คือไป วิชาพื้นฐานวิชาอาชีพดังกล่าวประกอบด้วยรายวิชาย่อย ๆ หลายรายวิชา มีจำนวนทั้งสิ้น 12 หน่วยการเรียนรู้เท่ากันทุกสาขา ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 6 สาขา คือ เกษตรกรรม ช่างอุตสาหกรรม คหกรรม พาณิชยกรรม ศิลปหัตถกรรม และศิลปกรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2524) และจากการที่กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2532) ได้มีการปรับปรุงหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ซึ่งคาดว่าจะประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2534 นี้ ปรากฏว่า วิชาพื้นฐานวิชาอาชีพยังคงเป็นวิชาบังคับเลือกเช่นเดิม เพียงแต่ลดหน่วยการเรียนรู้เหลือเพียง 6 หน่วยการเรียนรู้ แต่อย่างไรก็ตามหลักสูตรฉบับร่างนี้ ส่งเสริมให้มีรายวิชาเลือกมากขึ้น เป็นการเปิดโอกาสให้วิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ เป็นวิชาเลือกที่จะมีความสำคัญในหลักสูตร

มัธยมศึกษาตอนปลายมากขึ้น ในการที่จะตอบสนองความต้องการ และความสนใจของผู้เรียน
ในด้านวิชาอาชีพได้อย่างกว้างขวาง

หลักสูตรวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524

วิชาพื้นฐานวิชาอาชีพตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 กรมวิชาการ
(2526) ได้กำหนดจุดประสงค์และโครงสร้าง ไว้ในคู่มือการบริหาร การใช้หลักสูตรมัธยมศึกษา
ตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ดังต่อไปนี้

จุดประสงค์

1. เพื่อ เป็นพื้นฐานสำหรับ เลือกวิชาอาชีพจากหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ
พุทธศักราช 2524
2. เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในหลักการของวิชาอาชีพที่จะนำไปปรับปรุง
การดำรงชีวิต

โครงสร้าง

วิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ประกอบด้วยสาขาวิชาดังนี้

1. สาขาช่างอุตสาหกรรม
2. สาขาเกษตรกรรม
3. สาขาคหกรรม
4. สาขาพลศึกษา
5. สาขาศิลปหัตถกรรม
6. สาขาศิลปกรรม

ให้เลือกเรียนสาขาใดสาขาหนึ่งจากที่ระบุไว้

1. สาขาช่างอุตสาหกรรม 12 หน่วยการเรียน ประกอบด้วยรายวิชา

ชท. 100 งานฝึกฝีมือ	เวลาเรียน 16 คาบ/สัปดาห์/ภาค
ชท. 101 เขียนแบบเทคนิค 1	เวลาเรียน 3 คาบ/สัปดาห์/ภาค
ชท. 102 เขียนแบบเทคนิค 2	เวลาเรียน 3 คาบ/สัปดาห์/ภาค
ชท. 103 วัสดุช่าง	เวลาเรียน 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค

2. สาขาเกษตรกรรม 12 หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วยรายวิชา

กษ. 111	หลักพืชกรรม	เวลาเรียน	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค
กษ. 112	ดินและปุ๋ย	เวลาเรียน	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค
กษ. 121	หลักการเลี้ยงสัตว์ทั่วไป	เวลาเรียน	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค
กษ. 131	ช่างเกษตรเบื้องต้น	เวลาเรียน	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค
กษ. 141	หลักเศรษฐศาสตร์เกษตร	เวลาเรียน	3 คาบ/สัปดาห์/ภาค
กษ. 151	หลักการถนอมผลผลิตผลเกษตร	เวลาเรียน	3 คาบ/สัปดาห์/ภาค
กษ. 161	ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	เวลาเรียน	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค

3. สาขาคหกรรม 12 หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วยรายวิชา

คห. 111	การตัดเย็บเบื้องต้น	เวลาเรียน	6 คาบ/สัปดาห์/ภาค
คห. 251	ความรู้เรื่องผ้า	เวลาเรียน	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค
คอ. 111	โภชนาการ 1	เวลาเรียน	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค
คอ. 225	อาหารครอบครัว	เวลาเรียน	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค
คอ. 416	สุขวิทยาอาหาร	เวลาเรียน	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค
คท. 111	บ้านและครอบครัว	เวลาเรียน	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค
คท. 121	การเลี้ยงและอบรมเด็ก	เวลาเรียน	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค
คท. 131	ศิลปประดิษฐ์	เวลาเรียน	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค

4. สาขาพาณิชยกรรม 12 หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วยรายวิชา

พช. 111	ธุรกิจทั่วไป	เวลาเรียน	3 คาบ/สัปดาห์/ภาค
พช. 112	เศรษฐศาสตร์ผู้บริโภค	เวลาเรียน	3 คาบ/สัปดาห์/ภาค
พช. 121	พิมพ์ดีดไทย 1	เวลาเรียน	5 คาบ/สัปดาห์/ภาค
พช. 131	บัญชี 1	เวลาเรียน	5 คาบ/สัปดาห์/ภาค
พช. 132	บัญชี 2	เวลาเรียน	5 คาบ/สัปดาห์/ภาค
พช. 241	การขาย	เวลาเรียน	3 คาบ/สัปดาห์/ภาค

5. สาขาวิชาศิลปหัตถกรรม 12 หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วยรายวิชา

ศป. 111	ศิลปนิยม	เวลาเรียน	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค
ศป. 121	ทฤษฎีสี	เวลาเรียน	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค

ศป. 231 ศิลปะประจำชาติ	เวลาเรียน	5 คาบ/สัปดาห์/ภาค
ศป. 341 องค์ประกอบศิลปะ	เวลาเรียน	3 คาบ/สัปดาห์/ภาค
ศป. 351 ประวัติศิลปะ	เวลาเรียน	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค
ศป. 461 การเขียนภาพถ่าย	เวลาเรียน	3 คาบ/สัปดาห์/ภาค
ศป. 471 การออกแบบ-เขียนแบบ	เวลาเรียน	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค
ศป. 481 กายวิภาค	เวลาเรียน	3 คาบ/สัปดาห์/ภาค

6. สาขาศิลปกรรม 12 หน่วยการเรียน ประกอบด้วยรายวิชา

ศ. 011 ศิลปะนิยม 1	เวลาเรียน	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค
ศ. 012 ศิลปะนิยม 2	เวลาเรียน	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค
ศ. 021 สังคตินิยม 1	เวลาเรียน	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค
ศ. 022 สังคตินิยม 2	เวลาเรียน	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค
ศ. 031 ศิลปะการละครเบื้องต้น 1	เวลาเรียน	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค
ศ. 032 ศิลปะการละครเบื้องต้น 2	เวลาเรียน	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค

และให้เลือกรายวิชาอื่น ๆ ในกลุ่มศิลปกรรมให้ครบ 12 หน่วยการเรียน โดยมีเงื่อนไขดังนี้

1. รายวิชาที่จะเลือกเรียนเพิ่มเติมให้ครบ 12 หน่วยการเรียน นั้น จะต้องไม่ซ้ำกับรายวิชา ซึ่งเลือกเรียนเป็นวิชาเลือกตามแผนการเรียน กลุ่มศิลปกรรมและให้ใช้รหัสของวิชานั้น ๆ ด้วย
2. ในกรณีที่โรงเรียนยังไม่พร้อมที่จะเปิดสอนทั้ง 6 รายวิชา ที่กำหนดไว้ หรืออาจเลือกเปิดเพียง 3 รายวิชาใดก็ได้ จาก 6 รายวิชาที่กำหนด และให้เลือกกรายวิชา ศิลปกรรมอื่นแทน 3 รายวิชา ที่ไม่สามารถเปิดได้ โดยใช้เงื่อนไขข้อ 1

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายฉบับปรับปรุงใหม่

กรมวิชาการ (2532) ได้กำหนดหลักการ จุดหมาย และโครงสร้างของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับปรับปรุงที่จะประกาศใช้ในปี 2534 ไว้ดังนี้

หลักการ

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย มีหลักการดังนี้

1. เป็นการศึกษาเพื่อเพิ่มความรู้และทักษะเฉพาะด้าน ที่สามารถนำไปประกอบอาชีพให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคม
2. เป็นการศึกษาที่สนองต่อการพัฒนาอาชีพในท้องถิ่น หรือการศึกษาต่อ
3. เป็นการศึกษาที่ส่งเสริมการนำกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เหมาะสมไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ท้องถิ่น และประเทศชาติ

จุดหมาย

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิต และให้สามารถทำประโยชน์กับสังคมตามบทบาทและหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองดี ตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยให้ผู้เรียนได้พัฒนาเชาวน์ปัญญา มีความรู้ และทักษะเฉพาะด้านตามศักยภาพ เห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ ร่วมพัฒนาสังคม ด้วยแนวทางและวิธีการใหม่ ๆ และบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม

ในการจัดการศึกษาดังกล่าวแล้วนี้ จะต้องมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีความรู้และทักษะในวิชาสามัญเฉพาะด้าน
2. มีความรู้เกี่ยวกับวิทยาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ
3. สามารถ เป็นผู้นำและ เป็นผู้ให้บริการชุมชน เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยทั้งส่วนบุคคล และส่วนรวม
4. สามารถวางแผนแก้ปัญหาในชุมชนของตน
5. มีความภูมิใจในความเป็นคนไทย เสียสละเพื่อส่วนรวม ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นอย่างเท่าเทียมกัน
6. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และสามารถนำแนวทางหรือวิธีการใหม่ ๆ ไปใช้

ในการพัฒนาชุมชนของตน

7. มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพและ เห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ
8. มีนิสัยรักการทำงาน เต็มใจในการทำงานร่วมกับผู้อื่นและมีทักษะในการจัดการ
9. เข้าใจสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมในประเทศและในโลก มุ่งมั่นในการพัฒนาประเทศตามบทบาทและหน้าที่ของตน ตลอดจนอนุรักษ์และเสริมสร้างทรัพยากร ศิลปะ วัฒนธรรมของประเทศ

โครงสร้าง

1. วิชาบังคับ จำนวน 30 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ รายวิชาต่อไปนี้
 - 1.1 วิชาแกน จำนวน 15 หน่วยการเรียนรู้
 - 1.1.1 ภาษาไทย 6 หน่วยการเรียนรู้
 - 1.1.2 สังคมศึกษา 6 หน่วยการเรียนรู้
 - 1.1.3 พลานามัย 3 หน่วยการเรียนรู้
 - 1.2 วิชาเลือก จำนวน 15 หน่วยการเรียนรู้
 - 1.2.1 พลานามัย 3 หน่วยการเรียนรู้
 - 1.2.2 วิทยาศาสตร์ 6 หน่วยการเรียนรู้
 - 1.2.3 พื้นฐานวิชาอาชีพ 6 หน่วยการเรียนรู้
2. วิชาเลือกเสรี จำนวน 45 หน่วยการเรียนรู้ ให้เลือกจากรายวิชาในกลุ่มวิชาต่าง ๆ ต่อไปนี้
 - 2.1 กลุ่มภาษา
 - 2.1.1 ภาษาไทย
 - 2.1.2 ภาษาต่างประเทศ
 - 2.2 กลุ่มสังคมศึกษา
 - 2.3 กลุ่มพัฒนาบุคลิกภาพ
 - 2.3.1 พลานามัย
 - 2.3.2 ศิลปะ
 - 2.4 กลุ่มคณิตศาสตร์ - วิทยาศาสตร์
 - 2.5 กลุ่มอาชีพ

หมายเหตุ การเลือกรายวิชาอาชีพ ให้เลือกจากหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายหรือหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2524 หรือหลักสูตรอื่นใดที่เทียบเท่า หรืออยู่ในระดับเดียวกันที่กระทรวงศึกษาธิการอนุมัติ
3. กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมต่อไปนี้
 - 3.1 กิจกรรมคาบระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดกิจกรรมในสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 1 คาบต่อสัปดาห์ต่อภาค

3.2 กิจกรรมแนะแนว และหรือกิจกรรมแก้ปัญา และหรือกิจกรรมพัฒนา
การเรียนรู้ จำนวน 2 คาบต่อสัปดาห์ต่อภาค

3.3 กิจกรรมอิสระของผู้เรียน

รายละเอียดประกอบโครงสร้าง

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับปรับปรุงใหม่

วิชา	ชั้น ม.4 - ม.6		
	จำนวนหน่วยการเรียนรู้		
	บังคับ		เลือกเสรี
	แกน	เลือก	
1. ภาษาไทย	6	-	เลือกเรียนรายวิชาต่าง ๆ
2. สังคมศึกษา	6	-	อีกอย่างน้อย 45 หน่วย
3. พละนาฏย	3	3	การเรียนรู้ (นักเรียนที่นับถือ
4. วิทยาศาสตร์	-	6	* ศาสนาพุทธทุกคนจะต้อง
5. พื้นฐานวิชาอาชีพ	-	6	เลือกเรียนรายวิชาพุทธศตสนา
6. คณิตศาสตร์	-	-	ภาคเรียนละ 1 รายวิชา
7. ภาษาค่างประเทศ	-	-	ตลอด 3 ปี
8. ศิลปะ	-	-	
9. อาชีพ	-	-	
	15	15	
รวมจำนวนหน่วยการเรียนรู้	30		

หมายเหตุ * เลือกวิชาที่กรมวิชาการจัดทำหรือถ้าจำเป็นจะพิจารณาเป็นราย ๆ กิจกรรม

1. กิจกรรมชมระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ 1 คาบ/สัปดาห์/ภาค
2. กิจกรรมแนะแนว และหรือกิจกรรมแก้ปัญา และหรือกิจกรรมพัฒนา
การเรียนรู้ 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค
3. กิจกรรมอิสระของผู้เรียน

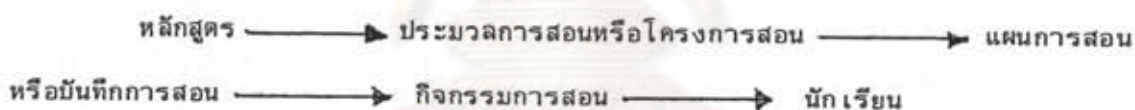
ขั้นตอนและองค์ประกอบของการนำหลักสูตรไปใช้

หลักสูตรจะประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายได้นั้น ต้องขึ้นอยู่กับ การนำหลักสูตรไปใช้ บุคลากรที่เป็นตัวจักรสำคัญในการนำหลักสูตรไปใช้ ก็คือ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน ที่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจ และมีความชำนาญในการใช้หลักสูตร เพื่อให้หลักสูตรนั้นประสบผลสำเร็จ และมีประสิทธิภาพ มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความเห็น เกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ไว้ดังนี้

สมิทร คุวานนกร (2518) ได้กล่าวถึงกิจกรรมการนำหลักสูตรไปใช้ว่า มีอยู่ 3 ประการ คือ

1. การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน
2. การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียน
3. การสอน

การนำหลักสูตรไปใช้ให้มีประสิทธิภาพนั้น สมุน อมรวิวัฒน์ (ม.ป.ป.) ได้กล่าวถึงแผนการ เดินทางของหลักสูตรมาสู่ชั้น เรียนได้ดังนี้

กรมวิชาการ (ม.ป.ป.) ได้กล่าวถึงการใช้หลักสูตรว่า การใช้หลักสูตรมีข้อที่ต้องพิจารณา ดังนี้

1. ความหมายของหลักสูตร
2. การใช้หลักสูตรจะต้องยึดถือ จุดมุ่งหมาย หลักการ โครงสร้าง เป็นหลัก
3. จุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละรายวิชา ผู้สอนจะต้องพยายามดำเนินการสอนให้นักเรียน เกิดการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในจุดประสงค์ และสามารถพัฒนาความรู้ให้เป็นประโยชน์แก่ชีวิตผู้เรียน
4. การใช้หลักสูตรมิได้จำกัดว่า ความรู้และประสบการณ์นั้น จะมียู่แต่ในห้องเรียนเท่านั้น
5. ความสำเร็จของการใช้หลักสูตรขึ้นอยู่กับกระบวนการเรียนการสอนของครู
6. การประเมินผลเป็นระยะ ๆ จะช่วยแก้ไขปรับปรุงการเรียนการสอนช่วยให้เกิดการเรียนอัน เป็นพื้นฐานคือ เนื่องอย่างมั่นคงและถูกต้อง

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523) ให้ความเห็นเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ว่า ครูใหญ่เป็นผู้ที่มีบทบาทมาก เกี่ยวกับการใช้หลักสูตร จะต้องทำการศึกษาหลักสูตรให้ชัดเจน เพื่อที่จะจัดวางแผนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร ดังนี้

1. การเตรียมวางแผนการ เพื่อใช้หลักสูตรใหม่
2. การเตรียมจัดการอบรมครู เพื่อใช้หลักสูตรใหม่
3. การจัดครู เข้าสอน
4. การจัดตารางสอน
5. การจัดการบริการวัสดุประกอบหลักสูตร และสื่อการเรียน
6. การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรกับผู้ปกครองและคณะกรรมการการศึกษาของโรงเรียน
7. การจัดสภาพแวดล้อม อาคาร สถานที่ และการเลือกสรรโครงการกิจกรรมเสริมหลักสูตร
8. การจัดโครงการประเมินผลการใช้หลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตร

สัจจิต อุทรานันท์ (2528) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้เป็นขั้นตอนของการนำเอาหลักสูตรไปสู่ภาคปฏิบัติ หรือไปสู่การเรียนการสอนในโรงเรียน การนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องอาศัยกิจกรรม และกระบวนการต่าง ๆ หลายประเภท เช่น การจัดทำเอกสาร และคู่มือการใช้หลักสูตร การเตรียมบุคลากรการบริหารและการบริการหลักสูตร การดำเนินการสอนตามหลักสูตร การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร เป็นต้น

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2520) กล่าวถึงเรื่องการใช้หลักสูตรไว้ว่า การใช้หลักสูตรนั้นประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งปฏิบัติเกี่ยวโยงกันโดยบุคคลหลายฝ่ายคือ

1. การบริหาร
2. การนิเทศและติดตามผล
3. การเรียนการสอน
4. การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน
5. การวัดผลการเรียน

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าแนวคิดในการนำหลักสูตรไปใช้ สามารถ
จำแนกเป็นขั้นตอนได้ 3 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นตอนการจัดการสอนประกอบด้วย

- 1.1 การจัดแผนการเรียน
- 1.2 การจัดครูเข้าสอน
- 1.3 การจัดเตรียมเอกสารประกอบหลักสูตร
- 1.4 การจัดเตรียมสื่อการสอน
- 1.5 การจัดเตรียมสถานที่ที่สอนและฝึกงาน
- 1.6 การจัดเตรียมการวัดผลและประเมินผล
- 1.7 การจัดเตรียมบริการแนะแนว
- 1.8 การจัดเตรียมการนิเทศและติดตามผล

2. ขั้นตอนดำเนินการจัดการสอน ประกอบด้วย

- 2.1 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 2.2 การใช้เอกสารประกอบหลักสูตร
- 2.3 การใช้สื่อการสอน
- 2.4 การใช้สถานที่ที่สอนและฝึกงาน
- 2.5 การวัดผลและประเมินผลการเรียน

3. ขั้นตอนติดตามประเมินผลการจัดการสอน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การเตรียมการจัดการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ

การจัดแผนการเรียน

อรสา ปราชญ์นคร (2525) กล่าวว่า แผนการเรียนคือ การผสมผสานของแต่ละวิชา เข้าด้วยกัน ระหว่างวิชาบังคับและวิชาเลือก โดยจัดขึ้นเป็นแผนการเรียนต่าง ๆ ตลอดจนกำหนดการประเมินผลเป็นระยะ ๆ เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน

กรมวิชาการ (2526) กล่าวว่า แผนการเรียนหมายถึง การกำหนดรายวิชาให้เรียน มีวิชาบังคับ วิชาเลือก และวิชาเลือกเสรี (ถ้ามี) อย่างมีเป้าหมาย ซึ่งนักเรียนและโรงเรียน ได้พิจารณาพร้อมกันแล้ว ตามความรู้ ความสามารถ ความสนใจและความต้องการในอนาคตของนักเรียนว่าจะมุ่งไปในทางใด เพื่อต้องการเรียนต่อในสถาบันชั้นสูง หรือการประกอบอาชีพ และในการจัดแผนการเรียน โรงเรียนจะต้องศึกษาโครงสร้างของหลักสูตร หลักเกณฑ์การใช้หลักสูตร และรายวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรให้เข้าใจโดยละเอียดเสียก่อน จึงจะจัดแผนการเรียน ได้ตรงกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

องค์ประกอบของการจัดแผนการเรียน

การจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร สิ่งที่ต้องคำนึงถึงเป็นอันดับแรกคือ "แผนการเรียน" ลักษณะการจัดแผนการเรียนที่ดีควรจัดตามความถนัด ความสนใจของนักเรียน และความต้องการของท้องถิ่น การที่โรงเรียนจะจัดแผนการเรียนให้ตรงตามความถนัด ความสนใจของนักเรียนและความต้องการของท้องถิ่นนั้น กรมวิชาการ (2521) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบในการจัดโครงการเรียนที่โรงเรียนควรพิจารณาก็คือ

1. จำนวนชั้นเรียนที่จะเปิดสอน ก่อนที่จะจัดแผนการเรียนทางโรงเรียน จำเป็นต้องสำรวจชั้นเรียนที่จะเปิดสอนได้เสียก่อน ทั้งนี้เพื่อต้องการที่จะให้จำนวนชั้นเรียนสอดคล้องกับจำนวนผู้เรียนที่จะเลือก เข้าเรียนตามแผนการเรียนต่าง ๆ ที่ผู้เรียนตั้งใจจะเลือกเรียน

2. จำนวนครูผู้สอน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งในการจัดแผนการเรียน กล่าวคือ เมื่อทราบชั้นเรียนที่จะเปิดสอนแล้วสิ่งที่โรงเรียนต้องสำรวจต่อไปคือ จำนวนครูที่จะสอนในแต่ละชั้นเรียนว่าสอดคล้องกับจำนวนชั้นเรียนที่จะเปิดสอนหรือไม่ ถ้าไม่สอดคล้องกันก็ต้องพิจารณาต่อไปอีกว่าส่วนใดควรเพิ่มส่วนใดควรลด ทั้งนี้เพื่อให้แผนการเรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3. จำนวนผู้เรียน โรงเรียนต้องสำรวจจำนวนนักเรียนทั้งหมดพร้อมทั้งสำรวจความถนัดและความสนใจของผู้เรียน เพื่อนำมา เป็นข้อมูลส่วนหนึ่งของการ เปิดแผนการเรียน ทั้งนี้ก็ เพราะการจัดแผนการเรียนประการหนึ่งนั้น ต้อง จั คให้สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของผู้เรียน

4. ปริมาณของวัสดุและอุปกรณ์ การเรียนการสอนจะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าปริมาณของวัสดุและอุปกรณ์มี เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ดังนั้นก่อนที่จะ เปิดแผนการเรียนใด โรงเรียนควรที่จะสำรวจและจัด เตรียมวัสดุและอุปกรณ์ ตลอดจน เครื่องมือต่าง ๆ ให้เพียงพอ กับจำนวนนักเรียนที่จะ เข้า เรียนในแผนการเรียนนั้น

5. ความต้องการของท้องถิ่น ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนแล้วบางส่วน ต้องออกมาประกอบอาชีพในท้องถิ่นของคน ดังนั้นการจัดแผนการเรียนในโรงเรียนจึงจำ เป็น อย่างยิ่งที่จะต้องให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นด้วย การที่โรงเรียนให้ผู้เรียน เลือก เรียนตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน เท่านั้น ยังไม่ เพียงพอยังต้องให้สอดคล้องกับ ความต้องการของท้องถิ่นด้วย

ทัศนีย์ สงวนสิทธิ์ (ม.ป.ป.) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบในการจัดแผนการเรียนว่า องค์ประกอบที่สำคัญในการจัดแผนการเรียนตามแนวปฏิบัติควรประกอบด้วย

1. ความต้องการ นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน จุดประสงค์ที่สำคัญประการหนึ่งของการจัดแผนการเรียนก็คือ ต้องสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และท้องถิ่น ดังนั้น ก่อนจัดแผนการเรียนโรงเรียนควรที่จะสำรวจความต้องการของผู้เรียน ความต้องการของผู้ปกครอง และความต้องการของชุมชนในท้องถิ่นนั้นให้ตรงกันเสียก่อน แล้วจึงนำมา เป็นข้อมูลในการจัดแผนการเรียนต่อไป

2. ความพร้อมของโรงเรียนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านวัสดุ-อุปกรณ์ และด้านอาคารสถานที่ เมื่อเราได้ความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนเป็นข้อมูล พื้นฐานแล้ว องค์ประกอบที่ควรสำรวจต่อไปก็คือ ความพร้อมของโรงเรียนในด้านต่าง ๆ ว่าจะสนับสนุนหรือส่งเสริมให้จัดแผนการเรียนได้มากหรือน้อยเพียงใด ถ้าโรงเรียนมีบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และอาคารสถานที่พร้อมก็สามารถที่จะจัดแผนการเรียนได้กว้างหรือได้หลายแผน การเรียนแต่ถ้าโรงเรียนยังขาดบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และอาคารสถานที่ ก็จัดแผนการเรียนได้ แคบ หรือจัดแผนการเรียนได้ไม่มาก

จากแนวความคิดของนักการศึกษาต่างๆ นี้สรุปได้ว่าองค์ประกอบที่สำคัญในการจัด
แผนการเรียนควรประกอบไปด้วย

1. ความต้องการของผู้เรียน
2. ความต้องการของผู้ปกครอง
3. ความต้องการของท้องถิ่น
4. ความพร้อมของโรงเรียนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์

และอาคารสถานที่

วิธีดำเนินการจัดแผนการเรียน

ธีระ ชัยยุทธยรรยง (2525) ได้เสนอแนวทางในการจัดแผนการเรียนให้สอดคล้อง
กับจุดหมาย หลักการ โครงสร้างของหลักสูตรนั้น พอสรุปเป็นขั้นตอน ได้ดังนี้

ก. ขั้นแรก เป็นขั้นของการสำรวจ

1. สำรวจชุมชน เพื่อให้ทราบ

- 1.1 ทรัพยากรธรรมชาติที่เอื้ออำนวยต่อการจัดสอนวิชาอาชีพ เช่น

บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ วัตถุดิบ

- 1.2 แหล่งฝึกอาชีพสำหรับนักเรียน เช่น แหล่งวิทยากร สถานประกอบการ

และสถานประกอบอาชีพอิสระ

- 1.3 ความต้องการของชุมชน เช่น การประกอบอาชีพส่วนใหญ่ของชุมชน

หรือผู้ปกครอง แนวโน้มของความต้องการ เกี่ยวกับงานอาชีพของชุมชน

2. สำรวจโรงเรียน เพื่อให้ทราบ

- 2.1 ความพร้อมของบุคลากร เช่น ครู ภารโรง ฯลฯ

- 2.2 ความพร้อมของอาคารสถานที่ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เช่น

ห้องเรียน โรงฝึกงาน ที่ดิน หรือบริเวณที่จะใช้ฝึกงาน ฯลฯ

3. สำรวจนักเรียน เพื่อให้ทราบ

- 3.1 ความถนัด ความสนใจ สติปัญญาของนักเรียน โดยเฉพาะวิชาการงาน

อาชีพที่นักเรียนสนใจ

- 3.2 พื้นฐานอื่นที่จะสามารถเรียนได้ เช่น ผลการเรียนที่ผ่านมา สุขภาพ เป็นต้น

- ข. ขั้นที่สอง การจัดโครงการแนะแนวสู่จรรยาบรรณ เป็น การจัดแนะแนวแก่นักเรียน
ชั้น ป.6 ที่กำลังจะสำเร็จการศึกษา โดยเชิญผู้ปกครองของนักเรียน ป.6 มาร่วมฟังด้วย
- ค. ขั้นที่สาม ให้คำปรึกษา เพื่อเลือกแผนการเรียน เมื่อนักเรียนมาเพื่อที่จะสอบ
เข้าแผนการเรียนต่าง ๆ โรงเรียนก็จะให้คำปรึกษาแก่นักเรียนและผู้ปกครองก่อนจะเลือกสอบ
ตามแผนการเรียนต่าง ๆ โดยอาจจะดูผลการเรียนจากสมุดรายงานเด็ก และแฟ้มสุขภาพประกอบ
ในการให้คำปรึกษา หรือการสัมภาษณ์
- ง. ขั้นที่สี่ นักเรียนลงทะเบียนเรียนตามแผนการเรียนต่าง ๆ โดยมีครูแนะแนว
เป็นที่ปรึกษา ครูวิชาการและครูวัดผลของโรงเรียน เป็นผู้รับลงทะเบียนเรียน
- จ. ขั้นที่ห้า เมื่อนักเรียนเข้าเรียนตามแผนการเรียนต่าง ๆ แล้ว ครูแนะแนว
ก็จะติดตามผลการเรียนของนักเรียนว่าเรียนได้หรือไม่
- กรมวิชาการ (2522) ได้เสนอแนวคิดในการที่โรงเรียนจัดแผนการเรียนและวิชา
เลือกที่จะสนอง เอกลักษณ์ของผู้เรียน และความต้องการของท้องถิ่น เกี่ยวกับการศึกษาและอาชีพนั้น
แบ่งออกเป็น 7 ขั้นตอน ได้แก่
1. การสำรวจความต้องการของท้องถิ่นในด้านการศึกษาและอาชีพ เพื่อต้องการทราบ
ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของท้องถิ่นทั้งในด้านการศึกษา และอาชีพเพื่อมอบให้คณะกรรมการ
บริหารของโรงเรียนนำข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับไปพิจารณาประกอบในการกำหนด เปิดวิชา เรียน
หรือแผนการเรียนให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นต่อไป
 2. ประชุมคณะกรรมการบริหารโรงเรียนและกำหนดแผนการเรียน เพื่อพิจารณา
ข้อมูลที่ได้รับจากการสำรวจสภาพ และความต้องการของท้องถิ่น สำรวจความพร้อมของโรงเรียน
กำหนดวิชาเลือกและจัดแผนการเรียน วางแผนจัดทำคู่มือนักเรียน
 3. ประชาสัมพันธ์หลักสูตรก่อนรับสมัครนักเรียน เพื่อให้ นักเรียน ครู ผู้ปกครอง
และประชาชนทั่วไป เข้าใจและมองเห็นคุณค่าหรือความสำคัญของหลักสูตร
 4. แนะนำการเลือกแผนการเรียน เพื่อชี้แจงวิชาเรียนและแผนการเรียนที่เปิด
สอนแก่นักเรียนและผู้ปกครอง และเพื่อให้ นักเรียนเลือกแผนการเรียนได้เหมาะสมกับความถนัด
ความสนใจ และความต้องการ

5. บริการทดสอบมาตรฐาน เพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับสติปัญญา ความสามารถ ความถนัด และความสนใจ ของนักเรียน อันจะเป็นประโยชน์ในการจัดแผนการเรียนตรงตาม เอกลักษณ์ของนักเรียน

6. การลงทะเบียนเลือกแผนการเรียน เพื่อประโยชน์ในการจัดกลุ่มนักเรียน จัดครูประจำวิชา อาจารย์ที่ปรึกษา และการจัดห้องเรียนเพื่อการเรียนการสอนต่อไป

7. ติดตามผลการเลือกแผนการเรียน เพื่อติดตามผลดูว่าได้เลือกวิชาเรียนหรือ แผนการเรียนอย่างถูกต้อง เหมาะสมกับเอกลักษณ์หรือไม่เพียงพอ และเพื่อประมวลปัญหาและ อุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการจัดแผนการเรียน

จากแนวคิดของนักการศึกษาต่าง ๆ สรุปได้ว่าการเปิดสอนวิชาอาชีพนั้น โรงเรียนควรมี การวางแผนดำเนินการ ดังนี้

1. สำรองชุมชน สำรองความพร้อมของโรงเรียน สำรองนักเรียน
2. ให้ข้อมูล เกี่ยวกับวิชา เรียนแก่ผู้ปกครองและนักเรียน
3. ให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองและนักเรียนก่อนตัดสินใจ เลือก เรียนวิชาอาชีพ
4. ให้นักเรียนลงทะเบียนเรียนตามที่ต้องการ
5. ติดตามผลนักเรียนหลังจากที่ได้เข้าเรียนแล้ว

การจัดครู เข้าสอน

กรมสามัญศึกษา (2524) กล่าวว่า การจัดครู เข้าสอน หมายถึง "การจัดและ ดำเนินการ เกี่ยวกับการสรรหา และกลวิธีการและประสบการณ์ รวมทั้งสามารถพัฒนาบุคลากร เพื่อให้มีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ และมีความรับผิดชอบต่อการงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ" และกล่าวถึงแนวทางในการจัดครู เข้าสอนว่า การจัดครู เข้าสอนต้องยึดหลักทั้งตนเอง เนื่องจาก ทุกโรงเรียนต่างประสบปัญหาอย่าง เดียวกัน ดังนั้นผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีข้อมูล เกี่ยวกับครูว่า แต่ละคนมีความรู้ ความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และประสบการณ์นั้น ๆ ให้ได้ประโยชน์ แก่การเรียนการสอนมากที่สุด โดย อาศัยแนวทางต่อไปนี้

1. การสำรวจความพร้อมของโรงเรียนก่อน เปิดแผนการเรียน
2. การกำหนดคุณสมบัติสำหรับผู้สอนตามรายวิชาในแผนการเรียน โดยถือหลักว่า ให้สอนตามวุฒิ วิชาเอก โท สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ ความสามารถ และประสบการณ์ ให้มากที่สุด

3. การพิจารณาจัดครู เข้าสอนตามรายวิชาในแต่ละแผนการเรียน มีหลักการพิจารณา ดังนี้

- 3.1 จัดตามวิชาเอก
 - 3.2 จัดตามวิชาโท
 - 3.3 จัดตามรายวิชาที่สนใจ
 - 3.4 จัดตามรายวิชาที่มีประสบการณ์
4. การแก้ปัญหาการขาดแคลนครู
- 4.1 จัดครูคนเดียวให้สามารถสอนได้หลายวิชา
 - 4.2 จัดครูฝ่ายสนับสนุนการสอนช่วยปฏิบัติการสอน
 - 4.3 จัดตามเวลาเรียนให้ตรงกัน
 - 4.4 ใช้เทคนิคการสอนแก้ปัญหาครูขาดแคลน
 - 4.5 การจัดหาบุคคลภายนอกมาช่วยสอน หรือจัดส่งนักเรียนไปฝึกงาน
 - 4.6 การใช้เงินบำรุงการศึกษาจ้างครูสอน

กล่าวโดยสรุปการจัดครู เข้าสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ โรงเรียนจำเป็นต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับตัวครู เช่น วุฒิ วิชาเอก ประสบการณ์ เป็นต้น เพื่อเป็นแนวทางในการจัดครู เข้าสอนให้เหมาะสมกับรายวิชาและความสามารถของครู เพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอนให้มากที่สุด

การจัด เตรียม เอกสาร ประกอบ หลักสูตร

สัจจ อูทรานันท์ (2528) กล่าวว่า เอกสารหลักสูตรเป็นเอกสารที่กล่าวถึงสาระของหลักสูตรโดยตรงคือ หลักสูตรแม่บทจะกล่าวถึง จุดหมาย หลักการ โครงสร้างและเนื้อหาสาระ ที่จัดไว้ในหลักสูตรนั้น ๆ สำหรับเอกสารประกอบหลักสูตร เป็นเอกสารที่อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับรายละเอียดต่าง ๆ ของหลักสูตร เพื่อให้การนำหลักสูตรไปใช้ได้ผลตามความมุ่งหมายตัวอย่างของเอกสารประกอบหลักสูตรได้แก่ คู่มือเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร แผนการสอน กลุ่มวิชาต่าง ๆ คู่มือประเมินผลการเรียน ฯลฯ

อเนก รัตนวิภรณ์ (2528) กล่าวว่า เอกสารประกอบหลักสูตรสำหรับครูแบ่งออกได้ดังนี้

1. เอกสารแนะนำหลักสูตร เช่น คู่มือครู คู่มือการสอน คู่มืออบรม เป็นต้น
2. ประมวลการสอน
3. เอกสารเกี่ยวกับการวัด เช่น เครื่องมือวัดผล คู่มือการประเมินผล

เอกสารประกอบหลักสูตรที่กล่าวมาแล้วนั้น เป็นเพียงแนวทางให้ครูจัดการเรียนการสอนเท่านั้น ครูจะต้องทำแผนการสอนให้ชัดเจนก่อนที่จะดำเนินการสอนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

กล่าวโดยสรุป เอกสารประกอบหลักสูตร เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้การนำหลักสูตรไปใช้ได้ผลตามความมุ่งหมายของหลักสูตรดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของทางโรงเรียนจะต้องจัดเตรียม เอกสารประกอบหลักสูตรไว้บริการครู ส่วนครูผู้สอนเองจะต้องจัดทำแผนการสอนซึ่งจัด เป็น เอกสารประกอบหลักสูตรที่สำคัญก่อนการสอนทุกครั้ง จะทำให้ครูสามารถดำเนินการสอนได้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

การจัด เตรียมสื่อการสอน

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523) กล่าวถึงสื่อการสอนว่า คือ วัสดุอุปกรณ์และกิจกรรมการเรียนที่ครูและนักเรียนจะต้องทำ เพื่อ เป็นแนวทาง ในการ เรียนรู้ ซึ่งครูจะต้องจัดทำขึ้นและจัดทำไว้ให้เรียบร้อย

ฉัตรดา สุขปรีดี (2522) ให้ความหมายของสื่อการเรียนการสอนว่า หมายถึง ตัวกลางที่ใช้ในขบวนการเรียนการสอน เพื่อให้ครูและนักเรียน เข้าใจในสิ่งที่ถ่ายทอดซึ่งกันและกันได้ผลดีตรงตามจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน

กรมวิชาการ (2521) ได้กำหนดแนวทางในการเลือกสื่อการเรียนไว้ดังนี้

1. คำนึงถึงสื่อการเรียนที่จะนำไปใช้นั้น ให้ข้อเท็จจริงอย่างถูกต้อง
2. คำนึงถึงคุณค่าในการ เรียนรู้
3. เหมาะสมกับอายุ สติปัญญา และประสบการณ์ของผู้เรียน
4. ครอบคลุมถึงผู้ใช้อยู่เสมอ เพราะผู้ใช้ควรได้ประโยชน์มากกว่า
5. ศึกษาคู่มือประกอบการสอน

6. สื่อการเรียนนั้นช่วยสร้างปัญหาหรือแก้ปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่งหรือไม่
7. สื่อการเรียนที่นำมาใช้ส่งเสริมให้เกิดความคิดวิพากษ์วิจารณ์ และก่อให้เกิดกิจกรรมร่วมกันในการเรียนการสอน
8. รู้จักวิธีการเก็บรักษาสื่อการเรียนต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพที่ดีและใช้ได้นาน

จากแนวทางดังกล่าว สรุปได้ว่า ในการจัดเตรียมสื่อการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้นนั้น ควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้คือ ความเหมาะสมและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและ เนื้อหาวิชา เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน เป็นสิ่งที่ดึงดูดความสนใจของผู้เรียน และใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่า

การจัดเตรียมสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน

สุทธิ ประจงศักดิ์ และ ศิริกุล ไทพิทักษ์ (2525) กล่าวว่า การเรียนการสอนวิชาอาชีพ จำเป็นต้องใช้สถานที่ฝึกปฏิบัติงาน เพื่อให้เด็กเรียนมีความรู้ ความเข้าใจทักษะเบื้องต้นเกี่ยวกับงานอาชีพ ตลอดจนการสร้างกิจนิสัยที่ดีในการปฏิบัติงาน การจัดสถานที่สำหรับฝึกปฏิบัติ จึงเป็นหน้าที่ของโรงเรียน และครูผู้สอนจะต้องจัด และต้องสร้างขึ้น เพื่อให้เด็กเรียนได้มีโอกาสสัมผัสกับสถานที่ฝึกปฏิบัติงานที่คล้ายคลึงกับการปฏิบัติงานอาชีพจริง ๆ

กรมวิชาการ (2521) กล่าวถึง สถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน ที่โรงเรียน อาจใช้เป็นองค์ประกอบในการจัดการเรียนการสอน แบ่งออกเป็น 5 ลักษณะ คือ

1. โรงเรียนมีโรงฝึกงานหรือสถานที่ฝึกงานของตนเอง
2. โรงเรียนมีครูสาขาวิชาอาชีพ แต่โรงเรียนไม่มีโรงฝึกงาน ครูผู้สอนนั้นสามารถสอนวิชาอาชีพภาคทฤษฎีได้ แล้วให้นักเรียนไปฝึกหัดงานที่บ้านผู้ปกครอง ซึ่งมีการทำงานอาชีพนั่นอยู่แล้ว
3. โรงเรียนไม่มีครูสาขาวิชาอาชีพ ไม่มีโรงฝึกงานก็สามารถใช้แหล่งวิทยากรได้แก่ โรงเรียนอาชีวศึกษา โรงเรียนสารพัดช่าง ศูนย์ฝึกอาชีพของหน่วยราชการต่าง ๆ
4. โรงเรียนไม่มีครูสาขาอาชีพ ไม่มีโรงฝึกงาน อาจจะอาศัยสถานประกอบอาชีพสำหรับให้นักเรียนไปฝึกงาน เช่น โรงงานอุตสาหกรรม ฟาร์มเลี้ยงไก่ เป็นต้น
5. โรงเรียนไม่มีครูสาขาอาชีพ ไม่มีโรงฝึกงาน แต่ก็จัดแผนการเรียนวิชาอาชีพได้ โดยการใช้สถานประกอบอาชีพอิสระ ซึ่งเป็นของบิดามารดา ผู้ปกครองของนักเรียน ซึ่งมีปริมาณงานอาชีพพอเพียง

พิสิษฐ์ ธาณี (2506) ได้ทำการวิจัยพบว่า สถานที่สอนและฝึกงานอาชีพ เป็นที่ ที่ดึงดูดความสนใจให้นักเรียนและคนทั่วไปสนใจวิชาอาชีพในโรงเรียนเพิ่มขึ้น และที่สำคัญ คือ การสอนวิชาอาชีพจะได้ผลตามความมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้ก็ เพราะมีอาคาร ฝึกงาน ให้นักเรียนได้เข้าไปเรียน และฝึกงานในแขนงวิชาที่เลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ

ทวน ทินธุพันธ์ (2508) ได้กล่าวถึง ลักษณะและที่ตั้งของสถานที่สอนและ ฝึกงานวิชาอาชีพควรจะต้อง เป็นสถานที่ที่ถูกสุขลักษณะ ไม่มีสภาพที่ทำให้เกิดอันตรายได้จาก การเข้าไปฝึกงาน เช่น เพดานต่ำ หรือ แสงสว่างไม่เพียงพอ เป็นต้น

สรุปได้ว่า การจัดสอนวิชาอาชีพ จำเป็นต้องให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกปฏิบัติงาน ซึ่งโรงเรียนและครูผู้สอน จะต้องจัด เตรียมสถานที่ฝึกปฏิบัติงานที่มีความพร้อม ปลอดภัย และ เหมาะสมกับการปฏิบัติงานให้แก่ นักเรียน

การจัด เตรียมการ วัดผลและ ประเมินผล การเรียน

อธิพร ศรียมก (2523) ให้ความหมายของ การวัดผลการศึกษา ว่าเป็นกระบวนการ ในการกำหนด จำนวน ตัวเลข ปริมาณ อันดับ ข้อมูล และลักษณะให้กับวัตถุ สิ่งของและ บุคคลตามกฎเกณฑ์ที่วางไว้ ซึ่งต้องอาศัย เครื่องมือในการวัด และสิ่งที่จะวัดคือ คุณสมบัติหรือ ลักษณะของสิ่งนั้น ๆ

อุทุมพร ทองอุไทย (2520) กล่าวว่า การวัดมักจะหมายถึง กระบวนการ ที่ตัวเลขหรือสัญลักษณ์จะถูกนำมา เกี่ยวข้องกับลักษณะของวัตถุ คน หรือ สิ่งที่จะวัด การวัดจึงต้องมีคุณสมบัติดังนี้

1. ต้องมีกลุ่มของวัตถุหรือคน
2. มีคุณสมบัติของ ลักษณะที่จะวัด
3. มีการกระทำโดยการให้ตัวเลข
4. ต้องพิจารณาถึงธรรมชาติ ตลอดจนนำตัวเลขหรือสัญลักษณ์เหล่านี้ไปใช้

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2520) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง กระบวนการ ตัดสินคุณค่าของสิ่งของหรือการกระทำใด ๆ โดย เปรียบเทียบกับ เกณฑ์มาตรฐาน

อธิพร ศรียมก (2523) ให้ความหมายของการประเมินผลการศึกษาว่า หมายถึง กระบวนการในการตัดสิน ตีราคา หรือสรุปเพื่อพิจารณาความเหมาะสม หรือหาคุณค่าของ คุณลักษณะพฤติกรรม และสิ่งของว่าดีเพียงใด โดยอาศัยข้อมูลหรือรายละเอียดที่ได้จากการ วัดผลเป็นหลัก

สรุปได้ว่า การวัดผลและประเมินผลเป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งของการศึกษา เมื่อจัดการ เรียนการสอนแล้วต้องมีการวัดผล เพื่อติดตามผลการปฏิบัติว่าได้ผลตรงตาม เป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ และประเมินผลเพื่อตัดสินคุณค่าสรุปออกมาว่ามีคุณภาพสูงหรือต่ำ

การจัดเตรียมบริการแนะแนว

วิชัย ราษฎร์ศิริ (2526) กล่าวถึง ความสำคัญของการแนะแนวไว้ ดังนี้

1. นักเรียนมัธยมศึกษาอยู่ในวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยแห่งการมีปัญหา หรือวัยแห่ง ความว้าวุ่นทุกด้าน การแนะแนวจะช่วยประคับประคองให้นักเรียนจำนวนมากแก้ปัญหาของตน ได้อย่างเหมาะสม

2. สภาพเศรษฐกิจสังคมปัจจุบัน พ่อแม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ทำให้เด็ก ห่างเหินพ่อแม่ ขาดความอบอุ่นทางด้านจิตใจ ครูจึงควรให้ความอบอุ่นแก่เด็กในโรงเรียน เป็นการชดเชย มิฉะนั้น เด็กจะหลงผิด เอาสิ่งที่ผิด เป็นที่พึ่ง

3. หลักสูตรปัจจุบันมุ่งสนองความต้องการของนักเรียนแต่ละคน ซึ่งแตกต่างกัน โดยโรงเรียนต้องจัดแผนการเรียน ซึ่งประกอบด้วยโครงการ เพื่อให้สนองความสนใจ ความ ถนัดของนักเรียนและอาชีพที่มีในท้องถิ่น ทำอย่างไรนักเรียนจึงจะสามารถเลือกโครงการเรียน ที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม ซึ่งการแนะแนวจะช่วยได้ใน เรื่อง ดังต่อไปนี้

3.1 ช่วยนักเรียนให้ทราบถึงความสนใจและความถนัดของตนเอง โดยใช้ เทคนิควิธีต่าง ๆ ทางการแนะแนว

3.2 ช่วยให้อุปกรณ์ด้านความต้องการและความพร้อมของท้องถิ่น เพื่อ โรงเรียนจะได้เปิดโครงการเรียนที่เหมาะสม โดยพยายามประสานความต้องการของผู้เรียน และท้องถิ่นให้ตรงกัน

3.3 ช่วยให้นักเรียนรู้จักสิ่งที่ตนจะเลือก โดยให้ข้อมูลต่าง ๆ มากพอที่นักเรียนจะทราบว่าตนมีโอกาสจะเลือกโครงการเรียนใด วิชาเลือกใดบ้าง โดยต้องพิจารณาถึงคุณสมบัติของนักเรียน ลักษณะของรายวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผล รวมทั้งเมื่อเรียนจบแล้วจะมีประโยชน์อย่างไร

3.4 ช่วยให้นักเรียนตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม โดยบริการให้คำปรึกษาในกรณีที่นักเรียนยังตัดสินใจไม่ได้

3.5 ช่วยติดตามดูแลความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียนว่าเรียนตามโครงการเรียนนั้น หรือเลือกเรียนวิชาใดไปแล้ว เรียนได้หรือไม่ ได้ผลอย่างไร ถ้าเรียนไปแล้วได้ผลดีไม่มีปัญหา ก็แสดงว่าเลือกได้ถูกต้อง

พนัส หันนาสินทร์ (2512) กล่าวว่า บริการแนะแนวที่โรงเรียนมัธยมศึกษาควรจัดคือ

1. การปฐมนิเทศนักเรียนใหม่
2. การหาข่าวสารหรือข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน
3. การเสนอข่าวสารเกี่ยวกับอาชีพ การศึกษา สังคม
4. การจัดบริการให้คำปรึกษา
5. บริการหางานและสถานที่ศึกษาคือ

กระทรวงศึกษาธิการ (2523) กล่าวว่า ในการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 นั้น โรงเรียนจำเป็นต้องจัดให้มีกิจกรรมแนะแนวอย่างน้อย สัปดาห์ละ 1 คาบ กิจกรรมแนะแนวที่จัดขึ้นนี้จะต้องครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ การแนะแนวการศึกษา การแนะแนวอาชีพ การแนะแนวบุคลิกภาพ และการปรับตัวโดยเฉพาะด้านความประพฤติ

สำหรับการแนะแนวอาชีพนั้น กรมวิชาการ (2523) ได้กล่าวถึงความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องจัดให้มีบริการแนะแนวอาชีพในโรงเรียน ไว้ดังนี้

1. ปรัชญา หลักการ และจุดหมายของการแนะแนว มีลักษณะสอดคล้องกับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ.2524 หลักการและจุดมุ่งหมายดังกล่าวให้ผู้เรียนมีโอกาสเลือกเรียนได้ตามความถนัด ความสนใจ และความต้องการ หลักสูตรมุ่งพัฒนาทุกด้าน การจัดการศึกษา ยึดผู้เรียน เป็นศูนย์กลาง คำนี้ถึงผู้เรียน

ทุกคน และมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียน รู้จักตัดสินใจอย่างฉลาด ปรับตัวได้ดี มีชีวิตที่เป็นสุขและเป็นประโยชน์ต่อสังคม

2. อาชีพใหม่ ๆ เพิ่มมากขึ้น บทบาทของบริการแนะแนวในเรื่องนี้คือ ให้อข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ ตลอดจนช่วยเหลือนักเรียนให้รู้จักวางแผนการประกอบอาชีพในอนาคตได้อย่างเหมาะสมกับตนเอง

วัชร ทรัพย์มี (2523) ได้เสนอแนะขอบข่ายของการแนะแนวอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาไว้ 3 ประการ คือ

1. การพัฒนาความรู้สึกริक्तคิถของนักเรียนที่มีต่อตนเอง การแนะแนวอาชีพจะช่วยให้นักเรียนรู้จักตนเอง เช่น รู้ว่าอะไรคือความต้องการ ความสนใจ และความสามารถของตนเอง
2. การพัฒนาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพ นักแนะแนวควรช่วยให้นักเรียนได้รับข้อเท็จจริงในเรื่องอาชีพ
3. การพัฒนาความรู้สึกริक्तคิถที่มีต่ออาชีพนักแนะแนวควรช่วยให้นักเรียนได้เข้าใจว่าตนเองต้องการอะไรจากอาชีพ เช่น รายได้ สถานะทางสังคม เกียรติ เป็นต้น

อนุหงส์ สุขเกษม (2527) ได้กล่าวถึงการปฏิบัติงานแนะแนวอาชีพในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการอย่าง เป็นระบบไว้ดังนี้

1. ช่วยให้นักเรียนรู้จักตนเอง
2. ให้นักเรียนได้ข้อมูลที่ถูกต้องทันสมัยในด้านอาชีพ
3. ให้คำปรึกษา เพื่อช่วยให้นักเรียนตัดสินใจอย่างเหมาะสม
4. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียน และฝึกงานในสาขาวิชาที่ตนถนัด
5. จัดหางานให้นักเรียนทำหลังจากจบการศึกษาหรือจัดให้ศึกษาต่อ เพื่อหาความรู้ และประสบการณ์เพิ่มเติม
6. ติดตามผลนักเรียนที่จบการศึกษาไปแล้ว

กิจกรรมแนะแนวอาชีพที่ควรจัดให้มีขึ้นในสถานศึกษา ได้แก่

1. ชี้แจงให้เห็นคุณค่าของวิชาที่เรียน รวมทั้งชี้แจงให้เห็นว่าวิชาต่าง ๆ เหล่านี้ทั้งวิชาบังคับ และวิชาเลือกมีความสัมพันธ์กับอาชีพต่าง ๆ อย่างไรบ้าง
2. จัดอภิปรายกลุ่ม เกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ ภายในห้องเรียน หรือในชั่วโมงโฮมรูม

โดยพยายามเลือกสรรอาชีพต่าง ๆ ที่เห็นว่ามีส่วนสัมพันธ์กับวิชาที่เรียน หรือหัวข้อที่ดึงดูดความสนใจของเด็ก

3. ใช้แบบสำรวจตรวจสอบความสนใจและความถนัดในอาชีพต่าง ๆ
4. ส่งเสริมให้มีการจัดชุมนุมอาชีพต่าง ๆ ตามความสนใจและความถนัด
5. แทรกบทความ เกี่ยวกับอาชีพในหนังสือพิมพ์ของโรงเรียน
6. จัดนิทรรศการอาชีพต่าง ๆ ในห้องสมุด
7. จัดฉายภาพยนตร์ ภาพนิ่ง ฟิล์มสคริป หรือวิดีโอเทปเกี่ยวกับอาชีพ ให้นักเรียน

ได้มีโอกาสชมเป็นครั้งคราว

8. จัดทัศนศึกษา พานักเรียนไปชมโรงงานอุตสาหกรรม ร้านสรรพสินค้าใหญ่ ๆ หรือโรงแรมใหญ่ ๆ
 9. จัดให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการสำรวจอาชีพในชุมชน โดยให้นักเรียนออกไปสอบถาม หรือสัมภาษณ์ผู้ประกอบการอาชีพต่าง ๆ ตามความสนใจ แล้วกลับมารายงานให้นักเรียนคนอื่น ๆ ในห้องเรียนทราบ
 10. เชิญผู้ปกครองมาพบ เพื่อปรึกษาหารือเกี่ยวกับการเลือกอาชีพของบุตรหลานของตน
 11. จัดให้เด็กเล่นละคร แสดงบทบาทอาชีพต่าง ๆ เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสสอดแทรกความรู้ลึกซึ้งที่มีต่ออาชีพนั้น ๆ
 12. จัดให้มีวันอาชีพนิทรรศการแสดงผลงาน และการทำงานของโรงงานหรือร้านค้าต่าง ๆ จัดให้มีวิทยากร บรรยาย หรือจัดอภิปรายเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ
 13. จัดบริการหางานให้นักเรียนทำในยามว่าง
 14. การจัดตั้งศูนย์สนเทศทางอาชีพ
 15. การจัดโครงการสัมพันธ์อาชีพ
- เพื่อให้การจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนดำเนินไปตามจุดมุ่งหมายของการใช้

หลักสูตร กรมวิชาการ (2521) จึงได้กำหนดบทบาทของครูแนะแนวไว้ ดังนี้

1. ร่วมจัดโครงการเรียน หน้าที่จัดโครงการเรียน เป็นหน้าที่ของฝ่ายวิชาการ ซึ่งจะเป็นผู้กำหนดร่วมกับฝ่ายบริหาร ครูแนะแนว เข้าไปช่วยในฐานะผู้ให้ข้อมูล เกี่ยวกับการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ เพื่อช่วยให้โครงการเรียนมีความหมาย และเพื่อครูแนะแนว

จะนำไปชี้แจงกับนักเรียนได้อย่างถูกต้อง การจัดโครงการเรียน ต้องคำนึงถึงอัตราค่าส่งครู สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ห้องเรียน เฉพาะวิชา วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ แหล่งวิทยาการในห้องอื่น

2. การเลือกโครงการเรียน หลังจากที่ฝ่ายวิชาการจัดโครงการเรียนเสร็จ ครูแนะแนวต้องทำหน้าที่สานต่อ คือจัดการให้นักเรียนได้เลือกโครงการเรียนอย่างถูกต้อง เหมาะสมกับอัธยาศัยของนักเรียน การจัดเตรียมข้อมูลของครูแนะแนว อาจจัดทำเป็นชั้นคอนดั่งต่อไปนี้

2.1 รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน โดยใช้แบบสำรวจ แบบสอบถาม แบบกรอกประวัติ การสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว ประวัติการศึกษา สภาพ เศรษฐกิจ สุขภาพ กิจกรรมที่เคยทำในโรงเรียนเดิม ความสนใจ ความถนัด ความมุ่งหมายในการเรียน อาชีพในอนาคต เป็นต้น

2.2 รวบรวมข้อมูลสนเทศต่าง ๆ ทางด้านการศึกษาอาชีพ เพื่อให้นักเรียน ได้ศึกษาก่อนที่จะตัดสินใจ เลือกโครงการเรียน

2.3 เสนอข้อมูล เป็นการให้ข้อมูลหรือข้อเท็จจริงด้านต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียน มีความพร้อมที่จะเลือกโครงการเรียนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งอาจทำได้หลายวิธี เช่น

2.3.1 จัดทำคู่มือการลงทะเบียน เลือกโครงการเรียนสำหรับผู้ปกครอง และนักเรียน โดยแจกให้ทั่วถึง และได้อ่านก่อนเลือกวิชาเรียน

2.3.2 ประชุมนิเทศนักเรียน และผู้ปกครอง เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะนำ ข้อมูลมา เสนอให้ผู้ปกครอง และนักเรียนได้ทราบก่อนเลือกโครงการเรียน

2.3.3 ในกรณีที่โรงเรียนไม่สามารถจัดทำคู่มือลงทะเบียนแจกได้ทัน ควรจัดทำโครงการเรียน หลักเกณฑ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับการเลือกโครงการเรียน ดัดประกาศให้นักเรียนและผู้ปกครองได้ทราบโดยทั่วถึงกันก่อนเลือกโครงการเรียน

2.3.4 ถ้านักเรียนยังมีความสงสัยหรือมีปัญหาไม่สามารถตัดสินใจเลือกโครงการเรียนได้ ครูแนะแนวควร เปิดโอกาสให้นักเรียนปรึกษาได้

จากที่กล่าวมานั้น การจัดบริการแนะแนวนับ เป็นส่วนที่สำคัญอย่างยิ่งส่วนหนึ่ง ในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะตามหลักการของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ก็ดี ต่างมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความถนัด ความสนใจ และความสามารถเฉพาะตน ดังนั้นการจัดบริการแนะแนว จึงเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองบรรลุตามจุดหมายของหลักสูตรได้

การจัดเตรียมการนิเทศและติดตามผล

ความหมายของการนิเทศการศึกษา

ความหมายของการนิเทศการศึกษา ได้มีผู้ให้ไว้หลายทัศนะด้วยกัน เช่น Kimball Wiles (1956) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาคือ "การแนะนำซึ่งกันและกัน วางแผนงาน ร่วมกัน ปรึกษาหารือซึ่งกันและกัน เพื่อหาทางปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น"

Carter V. Good (1959) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาคือ "ความพยายาม ทุกอย่างของเจ้าหน้าที่ผู้จัดการศึกษาในการแนะนำครู หรือบุคคลอื่นที่ทำงาน เกี่ยวกับการศึกษา ให้รู้จักวิธีการปรับปรุงงานสอนให้เกิดความเจริญของงานทางวิชาชีพทางการศึกษา ช่วยในการ พัฒนาครู ช่วยในการ เลือกและปรับปรุงวัตถุประสงค์ของการศึกษา ช่วยปรับปรุงวัสดุและ เนื้อหา การสอน ปรับปรุงวิธีสอน และช่วยปรับปรุงการประเมินผลการสอน"

สาย ภาณุรัตน์ (2517) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาคือ "การให้ครูเติบโต หักตนเองได้ แล้วนำผู้ที่หักตนเองไปใช้ให้เป็นประโยชน์แก่สังคมต่อไป"

ชาวี มณีศรี (2521) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาคือ "ความพยายามอย่างใด อย่างหนึ่งในหลาย ๆ อย่างที่จะช่วยส่งเสริมให้การศึกษาที่มีคุณภาพทั้งด้านการ เรียนการสอน"

จากความหมายของการนิเทศการศึกษาที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษา คือ กระบวนการทำงานร่วมกันของบุคลากรทางการศึกษา ในอันที่จะพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา ให้บรรลุเป้าหมายที่พึงประสงค์

จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา

นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ (2524) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาเพื่อ ช่วยเหลือ และปรับปรุงการสอนของครู ได้สรุปไว้ 6 ประการ (OSMMAE) ดังนี้

O-Objective	การช่วย เหลือครูในการ เลือกและปรับปรุงวัตถุประสงค์ การสอน
S-Subject Matter	การช่วย เหลือครูในการ เลือกและปรับปรุง เนื้อหาการสอน
M-Methods	การช่วย เหลือครูในการ เลือกและปรับปรุงวิธีการสอน
Hi-Materials	การช่วย เหลือครูให้รู้จัก เลือกและปรับปรุงการใช้วัสดุ อุปกรณ์การสอน

A-Activities	การช่วย เหลือครูให้รู้จัก เลือกและปรับปรุงวิธีการใช้ กิจกรรม เสริมหลักสูตรในการสอน
E-Evaluation	การช่วย เหลือครูให้รู้จัก เลือกและปรับปรุงวิธีการ ประ เภ็นผลการ เรียนการสอน

หลักการนิเทศการศึกษา

รองรัตน์ อิศรภักดี (2521) กล่าวถึงหลักการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

1. จะต้อง เป็นการแสวงหาช่องทางที่จะกระตุ้นให้เกิดความคิดอ่านและปฏิบัติการทางสร้างสรรค์
2. ให้โอกาสแก่ทุกคนให้บรรลุผลตามวุฒิภาวะของเขา โดยมีให้ท้าทาย เอาแต่ใจ หรือถือหลักวิชา เป็น เกณฑ์ จนบุคคลอื่นตามไม่ทัน
3. ให้แต่ละคน เสนอผลงานตามความสามารถ ไม่ปล่อยให้คนใดหรือหมู่ใดผูกขาด ความ เป็นผู้นำในงาน
4. สนับสนุนให้ทุกคนมีส่วนร่วมมีออกความคิดเห็น คัดลั่นใจ ชี้ขาดในการแก้ปัญหา โดยเฉพาะการคัดลั่นชี้ขาดนั้นมีผลถึงผู้นั้นด้วย
5. ยอมรับนับถือความแตกต่างของแต่ละบุคคล และให้ความแตกต่างนั้น เป็นสิ่ง ประกอบในการพิจารณาการปฏิบัติ หรือการมอบหมายงานแก่บุคคลนั้น
6. ยอมรับความสำคัญของครูในสภาพการ เรียนของโรงเรียนและยอมรับให้ครูได้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา หรือขจัดปัญหาที่ครูประสบมา
7. พยายามทำให้ครูมีความสำนึกในความมั่นคงในอาชีพการงาน มีกำลังใจ มีมานะที่จะปฏิบัติหน้าที่ มีความพอใจในผลสำเร็จของงาน มีใจกล้าหาญ และยุติธรรมในการ สืบรวจดูความสามารถ และความบกพร่องของตนเอง เพื่อจะได้แก้ไขปรับปรุงการงานให้ดีขึ้น
8. ทำให้มีการพัฒนานโยบายการนิเทศการศึกษาและความมุ่งหมายของการจัด การศึกษา
9. นำเอาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติของเด็ก กระบวนการ เรียน ระ เเบียบ สภาพสังคม ความสัมพันธ์ของมนุษย์และการพัฒนาการของหลักสูตรวิชาอาชีพมาใช้ให้เกิดประโยชน์ แก่การ เรียน

กิจกรรมการนิเทศการศึกษา

อาคม จันทสุนทร (อ้างถึงใน กฤษฎี น้ำเพชร, 2520) กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนไว้ดังนี้ การนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน สามารถใช้กิจกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การให้ความรู้ ผู้นิเทศภายในโรงเรียนจะใช้การนิเทศโดยให้ความรู้แก่ครูได้หลายอย่าง ได้แก่

- 1.1 การให้คำแนะนำ
- 1.2 การประชุมปรึกษาหารือ
- 1.3 การจัดการอบรม
- 1.4 การปรุมนิเทศ
- 1.5 การใช้เอกสารให้ความรู้
- 1.6 การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้

2. การสาธิต ได้แก่ การสาธิตวิธีสอน การสาธิตการใช้เครื่องมือ เป็นต้น

3. การหาไปดงาน โดยพาครูไปดูการแสดงการจัดนิทรรศการ หรือกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อการดำเนินงานสายวิชานั้น

4. การประสานงานให้ร่วมกันทำงาน

5. การบริการทางวิชาการ ให้บริการด้านวัสดุการเรียนการสอน และแนะนำ

แหล่งวิชาที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน

6. การประเมินผลและการวิจัย ผู้นิเทศในโรงเรียนจะต้องใช้การประเมินผลและการวิจัย เป็นส่วนหนึ่งของการนิเทศการศึกษา เพื่อจะได้ทราบว่า การดำเนินการเรียนการสอนมีจุดอ่อนตรงไหน เพื่อจะได้กระตุ้นส่งเสริมให้ดีขึ้น

7. การจัดกิจกรรมกระตุ้นให้ปฏิบัติงาน เข้มแข็งขึ้น เช่น การประกวดผลงานนักเรียน เป็นต้น

8. การให้ไปฝึกงาน

9. การทำให้เกิดความเข้าใจ

จากที่กล่าวถึงข้างต้น เกี่ยวกับกิจกรรมการนิเทศการศึกษาจึงพอสรุปได้ว่ากิจกรรมการนิเทศการศึกษามีจุดมุ่งหมายสำคัญ เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาได้ร่วมมือกันจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา

การดำเนินการจัดการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

สันต์ ธรรมบำรุง (2525) กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนการสอนคือ พฤติกรรมร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน จัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ และประสบการณ์ตามความมุ่งหมายของการสอน

กระทรวงศึกษาธิการ (2525) ได้ให้ความหมายของการเรียนการสอนไว้ว่าการเรียนการสอนเป็นกิจกรรมที่ครู และเด็กทำร่วมกัน ถ้าจะแยกออกเป็น 2 ส่วนก็เป็น "การเรียน" คือ กิจกรรมที่เด็กทำและ " การสอน" คือกิจกรรมที่ครูทำ แต่ในทางปฏิบัติแล้วทั้งสองอย่างนี้ทำไปพร้อมกัน จึงเรียกรวมกันว่า " การเรียนการสอน"

โดยสรุป การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คือ การที่ครูและนักเรียนร่วมกันดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีเด็กเป็นศูนย์กลางของความสนใจ คือกิจกรรมของเด็กโดยเด็ก และเพื่อเด็ก ครูเป็นผู้ดำเนินการให้กิจกรรมเป็นไปในแนวทางตามที่แผนการสอน และผู้มีครูเสนอแนะไว้ เด็กเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ มากที่สุด

กรมวิชาการ (2520) ได้กำหนดบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน ไว้พอสรุปได้ดังนี้

1. จัดให้ครูได้ศึกษาหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตร เพื่อเตรียมการสอน และจัดการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้อง และสอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น
2. สนับสนุนให้ครูใช้วิธีการสอนแบบต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับจุดประสงค์ และลักษณะเนื้อหาวิชา ตลอดจนพัฒนาการของเด็ก
3. จัดโรงเรียนให้มีบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนการสอนและสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นแก่นักเรียน
4. ส่งเสริมให้มีการผลิตและการใช้อุปกรณ์การสอนโดยพยายามให้มีการใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ให้มากที่สุด
5. สนับสนุนให้มีการสอนซ่อม เสริม เพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียน
6. กระตุ้นให้ครูเอาใจใส่ต่อการสอนด้วยวิธีการต่าง ๆ และดูแลให้มีการปรับปรุงการสอนของครูให้เป็นไปตามแนวทางที่หลักสูตรกำหนด เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

7. สนับสนุนให้ครูได้นำเทคนิควิธีการสอนใหม่ ๆ มาใช้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน
8. จัดให้มีการประชุมครูเพื่อวางแผนร่วมกันในการแก้ปัญหา และปรับปรุงการเรียนการสอน
9. ส่งเสริมให้ครูได้รับความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน เพื่อสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชั้นเรียน
10. พยายามลดกิจกรรมอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน เพื่อให้ครูได้ใช้เวลาทำการสอนได้เต็มที่

สำหรับตัวครูผู้สอนนั้น จัดเตรียมการสอนโดยยึดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรธรรมชาติของเนื้อหาวิชา กำหนดสื่อการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล และยังคงคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนด้วย กรมสามัญศึกษา (2529) กล่าวไว้ว่า การเตรียมการสอนของครูมีขั้นตอนดังนี้

- ขั้นที่ 1 พิจารณาขอบข่ายของหลักสูตร คือ
 - 1.1 ต้องวิเคราะห์จุดประสงค์ของหลักสูตร
 - 1.2 พิจารณาแหล่งวิทยาการที่จะต้องนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอน
- ขั้นที่ 2 วางแผนเป็นรายวิชา
 - 2.1 พิจารณาโครงสร้างของวิชาและลำดับความสำคัญก่อนหลัง
 - 2.2 วิเคราะห์จุดประสงค์ของรายวิชา
- ขั้นที่ 3 การเตรียมบทเรียน
 - 3.1 เขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละบทเรียน
 - 3.2 เตรียมเนื้อหาบทเรียน
 - 3.3 เตรียมวิธีสอน
 - 3.4 เตรียมอุปกรณ์การสอน
 - 3.5 เตรียมกิจกรรม

- 3.6 เตรียมแบบฝึกหัด
- 3.7 เตรียมนักเรียน
- 3.8 เตรียมแบบวัดผลระหว่างการสอน
- 3.9 เตรียมความพร้อมของครูทุก ๆ ด้าน

ขั้นที่ 4 ขั้นการสอนและการประเมินผล

- 4.1 สร้างความสนใจ โดยจัดกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนอยากเรียน
- 4.2 แจงจุดประสงค์ของการเรียน เพื่อให้ผู้เรียนรู้ทิศทางและมองเห็นประโยชน์ของบทเรียน
- 4.3 ทบทวนความรู้เดิม เพื่อให้สัมพันธ์กับความรู้ใหม่ที่ครูจะเสนอในการเรียนครั้งนี้
- 4.4 เสนอบทเรียนใหม่โดยใช้วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นสื่อ
- 4.5 ให้แนวทางการเรียนรู้โดยใช้คำถาม เป็นการนำทาง หรือให้แนวทางไปคิดเอาเอง
- 4.6 ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ หรือทำให้เกิดพฤติกรรมย่อยต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่พฤติกรรมตามจุดประสงค์ปลายทางได้
- 4.7 ให้ข้อมูลย้อนกลับ คือการมีการติชม และนำแก้ไขให้ถูกต้อง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดกำลังใจในการเรียน และปรับพฤติกรรมของตนเองให้ถูกต้อง
- 4.8 การประเมินค่าการปฏิบัติ ครูอาจใช้ข้อสอบแบบสังเกต และการตรวจผลงานของนักเรียน นอกจากนั้นผู้เรียนควรมีโอกาสร่วมประเมินด้วย เพื่อให้ทราบว่าตนปฏิบัติได้ครบถ้วนทุกขั้นตอนหรือไม่ ควรปรับปรุง หรือซ่อมเสริมอย่างไร
- 4.9 ส่งเสริมความแม่นยำ และการถ่ายโอน คือ ชื่นสุขย่ำ ทบทวนเป็นการฝึกฝนเพิ่มเติมให้เกิดความชำนาญที่ได้ฝึกปฏิบัติ อาจให้การบ้านก็ได้

ปรีชา ชาศิมลากร (2524) ได้วิจัยเรื่อง "ความเข้าใจในวิชาอุตสาหกรรมศิลป์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา" ซึ่งผู้บริหารมีความเห็นว่าวิธีสอนวิชาอุตสาหกรรมศิลป์ (วิชาอาชีพ) แต่ละวิธีมีความเหมาะสมเรียงลำดับ ดังนี้

1. วิธีสอนแบบสาธิต
2. วิธีสอนแบบโครงการ
3. วิธีสอนแบบแก้ปัญหา
4. วิธีสอนแบบใช้ในช่วยสอน
5. วิธีสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง
6. วิธีสอนแบบค้นคว้า
7. วิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน
8. วิธีสอนโดยใช้บทบาทสมมติ
9. วิธีสอนแบบการอภิปราย
10. วิธีสอนแบบการประชุม

สุทธิ ประจงศักดิ์ และ ศิริกุล โทหัทธน์ (2525) กล่าวว่า วิธีสอนวิชาอาชีพที่นิยมมีดังต่อไปนี้

1. การสอนแบบบรรยาย (Lecture Method)
2. การสอนแบบสาธิต (Demonstration Method)
3. การสอนแบบกำหนดงาน (Project Method)
4. การสอนด้วยแบบพิมพ์ (Instruction Sheets)

วิธีสอนดังกล่าวข้างต้นผู้สอนจะเลือกใช้วิธีการใดขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของแต่ละรายวิชาและจุดมุ่งหมายของบทเรียน

การใช้เอกสารประกอบหลักสูตร

เอกสารประกอบหลักสูตร เป็นสิ่งที่ครูใช้ เป็น เพียงแนวทางในการจัดการ เรียน การสอน ซึ่งครูจะต้องศึกษาคู่มือ เอกสาร เกี่ยวกับการประเมินผลและจัดทำแผนการสอนให้ ชัด เจนก่อนการสอน

พันทิพา อุทัยสุข (2523) กล่าวว่า ครูควรจัดทำแผนการสอนไว้ก่อนจัดการเรียน ดังต่อไปนี้

1. แผนการสอนระยะยาว
2. แผนการสอนระดับหน่วย
3. แผนการสอนระดับบทเรียน

บำรุง กลัดเจริญ (2525) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของแผนการสอนไว้ว่า โดยทั่วไปแผนการสอนมีองค์ประกอบดังนี้

1. ความคิดรวบยอด หมายถึง หลักวิชา หรือความรู้สำคัญ ความเชื่อ อันเป็น พื้นฐานซึ่งจะนำไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้สามารถกำหนดเนื้อหาหรือรายละเอียด ของหลักสูตร
2. จุดประสงค์ หมายถึง ความต้องการโดยเฉพาะของแต่ละวิชา ซึ่งกำหนดไว้ เป็นรายละเอียดในเชิงพฤติกรรม
3. เนื้อหา ได้แก่ เนื้อหาที่จัดเป็นสัดส่วน แยกย่อยไว้แต่ละแผน เรียงลำดับตาม ความยากง่าย
4. กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่เสนอแนะไว้ให้ครู เลือก ได้ตามความจำเป็นและ ตามความเหมาะสม
5. สื่อการเรียน ได้แก่ เครื่องมือ ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ ที่จะช่วยสนับสนุนให้ การเรียนการสอนบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้
6. การวัดผล ได้แก่ การเสนอแนะวิธีการวัดผลไว้อย่างกว้าง ๆ เพื่อให้ครูผู้สอน ได้เลือกใช้ เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน และตัวผู้สอนเอง

กล่าวโดยสรุป เอกสารประกอบหลักสูตร เป็นสิ่งสำคัญที่ครูผู้สอนจะใช้แนวทางในการ จัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เอกสารประกอบหลักสูตรที่ครูควร จัดทำก่อนการสอนทุกครั้งคือ แผนการสอน ซึ่งจะช่วยให้ครูสามารถดำเนินการสอนให้เป็นไปตาม

จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

การใช้สื่อการสอน

สื่อการสอน เป็น เครื่องมือสำคัญส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดี และมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ เพราะสื่อการสอนมีลักษณะพิเศษซึ่งสามารถทำให้เกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้ที่มีความหมาย กล่าวคือ สื่อการสอนจะเป็นจุดรวมความสนใจ สามารถเพิ่มความ เป็นรูปธรรม และความเป็นจริงต่อการเรียนรู้ สามารถนำเรื่องราว หรือสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ห่างไกล เข้ามาในห้อง เรียนได้ ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียน เกิดความคิด มองเห็นความสัมพันธ์ของ เรื่องราว หรือสิ่งที่จะเรียนรู้ได้ถูกต้อง และสามารถจดจำเรื่องราวต่าง ๆ ได้นาน ครูสามารถ นำสื่อการสอนมาใช้ประกอบการสอนได้ทุกขั้นตอนของการสอน ตั้งแต่ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นการสอน เนื้อหา และขั้นการสรุปบทเรียน ซึ่งแต่ละขั้นตอน จะมีวิธีการใช้ที่แตกต่างกัน ออกไปตามความ เหมาะสมของขั้นนั้น ๆ ทั้งนี้สื่อการสอนจะประสพผลตามจุดมุ่งหมายของการ เรียนการสอนได้มากน้อย เพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับ การเลือก การเตรียม และการใช้ สื่อการสอน ของครู เป็นสำคัญ

Gerlach and Ely (1971) ได้จัดประเภทของสื่อการสอนออกเป็น 7 ประเภทคือ

1. ของจริง ตัวบุคคลรวมทั้งสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ๆ เช่น การสาธิต การทดลอง การศึกษานอกสถานที่
2. สื่อการสอนประเภทภาษาพูด หรือภาษาเขียน หมายถึง คำพูด คำรา วัสดุ สติพิมพ์ คำอธิบายในสไลด์ ฟิล์มสตริป แผ่นภาพโปร่งใส
3. วัสดุกราฟิก เช่น แผนภูมิ แผนภาพ แผนสถิติ ไปสเตอร์ การ์ตูน แผนที่ ลูกโลก ภาพวาด วัสดุประเภทนั้นนอกจากนำมาใช้ตรง ๆ แล้ว ยังปรากฏว่าอยู่ในตำราแบบเรียน หนังสืออ้างอิงต่าง ๆ บนแผ่นภาพโปร่งใส ในฟิล์มสตริป สไลด์ เป็นต้น
4. ภาพนิ่ง เป็นภาพที่ได้มาจากการถ่ายภาพ ได้แก่ ภาพถ่ายทั่ว ๆ ไป อาจใช้ โดยลำพัง หรือใช้กับ เครื่องฉายทึบให้มีขนาดตามต้องการ
5. ภาพเคลื่อนไหว ได้แก่ ภาพยนตร์ โทรทัศน์
6. การบันทึกเสียง ได้แก่ จากเทปบันทึกเสียง จากแผ่นเสียง

7. สื่อประเภทโปรแกรม เป็นสื่อการสอนที่แสดงขั้นตอนในสิ่งที่จะสอน อาจใช้สื่อประเภทสัญลักษณ์ ทัศนวัสดุ หรือโสตวัสดุ รวมกัน เช่น บทเรียนแบบโปรแกรมและบทเรียนสำเร็จรูป เครื่องช่วยสอนหรือคอมพิวเตอร์

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2524) ได้เสนอประเภทของสื่อการเรียนการสอนกลุ่มงานและอาชีพได้ดังนี้

1. หนังสือเรียนแต่ละรายวิชา ในกลุ่มวิชานี้หนังสือเรียน เป็นเพียงคู่มือของบทเรียนเท่านั้น ฉะนั้นการนำเอาหนังสือเรียนในกลุ่มวิชานี้ไปใช้สอนแล้ว นักเรียนท่องจำสิ่งที่มีอยู่ในหนังสือ นั้น เป็นสิ่งที่ครูไม่ควรกระทำเป็นอย่างยิ่ง ควรใช้โดยถือปฏิบัติเป็นหลักเท่านั้น

2. คู่มือการสอน มีความสำคัญและความจำเป็นสำหรับครูผู้สอนมากที่สุด เพราะจะทำให้ทราบถึงจุดประสงค์ วิธีการจัดกิจกรรม ข้อเสนอแนะ ความรู้สำหรับครู หนังสืออ้างอิง ฯลฯ ซึ่งถือเป็นแนวทางสำหรับครูในอันที่จะนำไปจัดให้นักเรียนปฏิบัติ

3. วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ กลุ่มวิชาการงานและอาชีพ เป็นกลุ่มที่มุ่ง เน้นการปฏิบัติมากที่สุด และครบตามที่ต้องการ นับตั้งแต่ เครื่องใช้ภายในบ้าน จนกระทั่ง เครื่องใช้ในโรงเรียน ปัญหาจึงมีอยู่ว่า ครูจะต้องศึกษาวิธีการใช้ การดูแลรักษาวัสดุอุปกรณ์เหล่านี้ให้เข้าใจ และนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

4. ทรัพยากรในท้องถิ่น การนำเอาทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ นับว่าเป็นส่วนสำคัญมากในการจัดการเรียนการสอนของกลุ่มวิชานี้ โรงเรียนควรจัดหาหรือนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นของคนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ไม่ว่าจะเป็นบุคลากร แหล่งวิทยากร สถานประกอบการ สถานประกอบอาชีพอิสระ ฯลฯ เพราะกิจกรรมที่ปฏิบัติในวิชาการงานและอาชีพควรจะต้องคล้องกับลักษณะและความต้องการของท้องถิ่น

5. หนังสืออ้างอิง หนังสืออ่านประกอบ นิตยสาร วารสาร เอกสาร เหล่านี้จะเป็นสิ่งหนึ่งที่ช่วย เพิ่มพูนความรู้ให้แก่ นักเรียนและครู นอกเหนือไปจากความรู้ที่กำหนดไว้ในคู่มือหรือหนังสือเรียน ครู โรงเรียน ควรจัดหาเอกสารเหล่านี้ในท้องสมุด หรือแนะนำให้นักเรียนอ่านตามแต่กรณี

การใช้สถานที่ที่สอนและฝึกงาน

ธนู แสงศักดิ์ (2528) กล่าวว่า การจัดการศึกษาของประเทศไทย ปัจจุบันต้องเน้นเป็นอย่างยิ่งคือ ส่งเสริมการจ้างงาน ชัยน อุดทน และรุ่งานอาชีพ โดยการฝึกหัดประกอบอาชีพ ไม่ควร เน้นการศึกษา เพื่อ เป็นลูกจ้างธุรกิจอุตสาหกรรม สถานฝึกงานอาชีพที่โรงเรียนควรใช้ให้กว้างขวาง คือ

1. ใช้ห้องปฏิบัติการและโรงฝึกงานของโรงเรียน
2. มีการฝึกหัดงานอาชีพที่บ้านคือ เนื่องจากโรงเรียน
3. มีการฝึกหัดงานโดยใช้แหล่งวิทยากร และสถานประกอบการ
4. มีการฝึกหัดงานโดยให้บิดามารดา และประชาชนในท้องถิ่น เป็นผู้สอนงาน

มีการประสานกันอย่างใกล้ชิด

จากข้อเสนอแนะดังกล่าว เบื้องต้นจะเห็นได้ว่า การจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ มีความจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ที่ใช้สอนและฝึกงาน นอกจากสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงานภายในโรงเรียนแล้ว สถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงานภายนอกก็มีความสำคัญ สำหรับการจัดการสอนวิชาอาชีพ ให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ดังนั้น กรมวิชาการ (2522) จึงให้ความหมายของ "สถานฝึกงานอาชีพ" ว่าหมายถึงแหล่งวิทยากร สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระ โดยแต่ละอย่างมีความหมายดังนี้

1. แหล่งวิทยากร ได้แก่ การฝึกอาชีพที่โรงเรียนและวิทยาลัยที่สอนวิชาอาชีพ สาขาต่าง ๆ ศูนย์ฝึกอาชีพทั้งของหน่วยงานราชการและธุรกิจเอกชน
2. สถานประกอบการ ได้แก่ การฝึกอาชีพที่บริษัท ห้างร้าน โรงงานอุตสาหกรรม ฯลฯ ที่เขายอมรับนักเรียนไปฝึกหัดงานอาชีพต่าง ๆ
3. สถานประกอบอาชีพอิสระ ได้แก่ การฝึกหัดอาชีพที่บ้านผู้ปกครองนักเรียนเอง (Home Training) หรือสถานประกอบอาชีพอิสระอื่น ๆ ที่ทำกันเป็นพื้นบ้าน หรืออุตสาหกรรมในครัวเรือน เช่น การทอผ้าไหมในจังหวัดต่าง ๆ ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การทำร่ม การทำเครื่องเขียน หรือทอผ้าพื้นเมือง ในจังหวัดทางภาคเหนือ เป็นต้น
4. การทำแผนการเรียนที่บ้าน (Home Project) ภายใต้การนิเทศของครู

จากแนวคิดของนักการศึกษาและเอกสารที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า สถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงานนั้น ถ้าโรงเรียนใดมีความพร้อมทั้งทางด้านครูผู้สอนและโรงฝึกงานแล้ว โรงเรียนเหล่านั้นก็สามารถที่จะจัดการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่ แต่สำหรับโรงเรียนที่ไม่มีโรงฝึกงานหรือไม่มีครู

สอนอาชีพ ก็สามารถที่จะเลือกใช้แหล่งวิทยากร สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพ
อิสระในท้องถิ่นของคนเองได้เช่นกัน ทั้งนี้ เพื่อให้การเรียนการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ
มีประสิทธิภาพมากที่สุด และเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่ได้วางไว้

การวัดผลและประเมินผลการเรียน

การวัดผลและประเมินผลวิชาอาชีพภาคทฤษฎีนั้น ไม่แตกต่างไปจากการวัดผล
ประเมินผลวิชาสามัญทั่ว ๆ ไป แต่สำหรับในด้านการปฏิบัติงานนั้น วิธีการประเมินมีสิ่งที่แตกต่าง
จากวิชาสามัญอื่น ๆ โดยแบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. การวัดวิธีการ กระบวนการและแนวทางปฏิบัติ
2. การวัดหรือประเมินผลงานขั้นสุดท้าย
3. การวัดเจตคติหรือคุณภาพทางจิตใจของผู้เรียนที่มีต่อการทำงาน เช่น ความ
อดทน ความวิริยะอุตสาหะ ความเพียรพยายาม ระเบียบในการทำงาน การบังคับตัวเองให้
ทำงานเสร็จภายในเวลาและอื่น ๆ (พจน์ สะเพียรชัย, 2516)

ปรีชา ชาศิมาลากร (2524) ได้เสนอแนวทางเกี่ยวกับการวัดผลวิชาการทำงาน
และวิชาอาชีพ ได้ดังนี้

1. วิเคราะห์หาตัวชี้ (Indicators) เพื่อให้ทราบว่าจะต้องการวัดผลทางด้าน
ใดบ้าง โดยการนำจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรมาวิเคราะห์ เพื่อให้ได้ตัวชี้ที่ถูกต้อง
2. วิเคราะห์ตัวชี้แต่ละตัวออกเป็นข้อย่อย ๆ เพื่อสะดวกในการวัดผลแต่ละข้อย่อย
3. กำหนดแนวทางในการวัดผลในแต่ละตัวชี้หรือแต่ละข้อย่อย ซึ่งมีแนวทางในการ
วัดผล ดังนี้

3.1 ทักษะขั้นพื้นฐานในงานอาชีพ มีแนวทางในการวัดผลดังนี้

- 3.1.1 วัดผลคุณภาพของงานกำหนด(Projects) ที่กำหนดให้
นักเรียนทำ โดยควรจัดตลอดขั้นตอนของการทำงานขึ้นนั้น ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงขั้นสำเร็จ
- 3.1.2 วัดโดยการสอบภาคปฏิบัติ ซึ่งควรจะสอบหลาย ๆ ครั้ง
เพื่อความเที่ยงตรงแน่นอนในการวัดผล

3.2 การวางแผนในการทำงาน มีแนวทางในการวัดผลดังนี้

- 3.2.1 สร้างตารางวัดผลและให้คะแนนโดยการสังเกตของครู
- 3.2.2 วัดผลจากโครงการหรือแผนการทำงานของนักเรียน

3.3 ความรู้เทคนิคและความรู้สัมพันธ์ มีแนวทางในการวัดผลดังนี้

- 3.3.1 สอบสัมภาษณ์
- 3.3.2 การเข้าเรียน
- 3.3.3 การสอบย่อยตลอดภาคเรียน
- 3.3.4 สอบปลายภาค

3.4 นิสัยในการทำงาน วัดผลได้โดยการสร้างตารางวัดผล และให้คะแนนจากการสังเกตของครู

3.5 เจตคติที่ดีต่อการทำงาน มีแนวทางในการวัดผลดังนี้

3.5.1 สร้างตารางวัดผล และวัดผล โดยการให้คะแนนจากการสังเกตของครู

3.5.2 ให้คะแนนจากการค้นคว้าและรายงานเกี่ยวกับงานที่ทำ

4. กำหนดค่าคะแนนในแต่ละตัวชี้ (Indicators) ซึ่ง เน้นแนวทางในการกำหนดคะแนนในแต่ละตัวชี้ดังนี้

4.1 ทักษะขั้นพื้นฐานในการทำงาน	20	คะแนน
4.2 การวางแผนในการทำงาน	20	คะแนน
4.3 ความรู้ เทคนิคและความรู้สัมพันธ์	30	คะแนน
4.4 นิสัยในการทำงาน	20	คะแนน
4.5 เจตคติที่ดีต่องานอาชีพ	10	คะแนน

อย่างไรก็ตามการกำหนดค่าคะแนนในแต่ละประเด็นย่อมจะมีค่าเท่าใด ขึ้นอยู่กับความสำคัญของแต่ละข้อย่อย และย่อมขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้สอน เป็นสำคัญ

กรมสามัญศึกษา (2524) ได้กล่าวถึงการดำเนินการจัดการประเมินผลของโรงเรียนดังนี้

1. การจัดบุคลากร

1.1 จัดตั้งเจ้าหน้าที่วัดผลหรือนายทะเบียนวัดผลของโรงเรียนจากผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะที่เหมาะสมกับงานประเมินผล

1.2 จัดคณะบุคลากรร่วมดำเนินงานประเมินผลอาจตั้งเป็นคณะกรรมการวิชาการของโรงเรียนก็ได้ คณะกรรมการวิชาการมีหน้าที่ดังนี้

1.2.1 กำหนดตัวบุคคลที่จะดำเนินงานต่าง ๆ ตามแผนการประเมินผล

เช่น กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ การเขียนข้อสอบ การจัดทำข้อสอบ การคุมสอบรวมทั้ง การตรวจข้อสอบ การกรอกคะแนน ฯลฯ

1.2.2 กำหนดแผนการประเมินผลและติดตามผลรวมทั้งการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนและประเมินงานตามแผนนั้น

1.2.3 ประสานงานประเมินผลการเรียนกับกลุ่มโรงเรียน กล่าวคือ ปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกลุ่มโรงเรียน 3 ข้อคือ การกำหนดอัตราส่วนของคะแนนระหว่างภาค กับปลายภาคเรียนของแต่ละวิชา การจัดทำจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละรายวิชา และจัดทำข้อสอบวิชาบังคับร่วมไว้ในกลุ่ม

1.2.4 จัดทำแผนการใช้งบประมาณเพื่อการประเมินผล

1.2.5 จัดบริหารงานในเรื่อง การสอนซ่อม เสริมและการสอบแก้ตัว

1.3 จัดการฝึกอบรม ชี้แจง แนะนำคณะทำงานวัดผลให้มีความรู้ความเข้าใจ หลักสูตร ตลอดจนปัจจัยและอุปสรรคของงานในหน้าที่โดยละเอียด จนสามารถปฏิบัติงานได้

2. วิธีดำเนินการ

2.1 นำเอาระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียนที่ต้องใช้มาทำความเข้าใจกับครู อาจารย์ในโรงเรียน ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติงานได้ถูกต้อง

2.2 จัดหาเครื่องมือวัดผล ประเมินผลการเรียนที่จำเป็นต้องใช้ โรงเรียน ควรจัดให้มีเครื่องมือวัดผลการเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ครบทุกด้าน เช่น แบบวัดด้าน สังเกต แบบวัดการปฏิบัติจริง ข้อสอบข้อเขียน แบบสำรวจรายการ เป็นต้น

2.3 ให้ความรู้แก่ครู อาจารย์ในเรื่อง วิธีการวัดผลประเมิน ฝึกอบรมให้มีความรู้ความเข้าใจ เรื่อง เครื่องมือวัดผลประเมินผล

2.4 การติดตามดูแล และมีเทศการปฏิบัติงาน วัดผล ประเมินผลของครู อาจารย์ และผู้ที่เกี่ยวข้องในลักษณะต่อไปนี้

2.4.1 ติดตามผลการเรียนว่าครบตามเกณฑ์การจบหลักสูตร

2.4.2 ติดตามผลการสอบ เมื่อจบภาคเรียน เมื่อสอบแก้ตัวหรือการเรียนซ่อมเสริม หรือการเรียนซ้ำ

2.4.3 ติดตามการวัดผลระหว่างเรียนในภาคเรียนเป็นระยะ ๆ ทั้ง

รายวิชา กลุ่มวิชา จากสมุดประเมินผลรายวิชา และปรับปรุงการเรียนการสอนด้วยข้อมูล
ป้อนกลับจากการสอบ

3. การนำผลการวิเคราะห์จากการวัดผล ประเมินผลไปใช้ปรับปรุงการเรียนการสอน
การใช้ข้อมูลย้อนกลับของการประเมินผล เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้
ได้ผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ใช้ข้อมูลที่วิเคราะห์เปรียบเทียบ จะเข้าใจความล้มเหลวของ
นักเรียนกับคนอื่น กลุ่มอื่น เรื่องอื่นได้ดังนี้

1. ข้อมูลคะแนน หรือระดับคะแนน จากแบบทดสอบหรือคำถาม เกี่ยวกับ
ความรู้ความจำ

1.1 เปรียบเทียบคะแนนรวมสูงสุด ต่ำสุด คะแนนเฉลี่ย เทียบกับกลุ่ม
เพื่อนกลุ่มอื่น

1.2 วิเคราะห์คะแนนรวม เป็นตอน เป็นชุด ว่าคะแนนผ่านใน เรื่องใด
ตอนใดไม่ผ่านในเรื่องใด

1.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนวิชาที่ 1 กับวิชาที่ 2, 3 ของ
นักเรียนชุดเดียวกัน เรียง เป็นรายบุคคลและหาค่าสหสัมพันธ์

2. ข้อมูลคำตอบตาม เกณฑ์จากแบบทดสอบ ประเภทสำรวจรายการจากการ
ปฏิบัติ วิเคราะห์โดย เปรียบเทียบคุณภาพของการ เรียนรู้ผ่าน เกณฑ์หรือไม่

3. ข้อมูลจากข้อสอบวัดคุณลักษณะ เช่น แบบเลือกตอบ ความรู้ความจำ เช่น

3.1 วิเคราะห์ว่าตอบผิดกี่ข้อ เรื่องใดจุดประสงค์ใด

3.2 วิเคราะห์ว่าตอบถูกกี่ข้อ เรื่องใดจุดประสงค์ใด

3.3 วิเคราะห์ว่าตอบถูกในข้อสอบวัดพื้นฐาน (ก่อนเรียน) หรือ
ระหว่างเรียน หรือปลายภาค หรือในการสอบแก้ตัว กล่าวคือค้นดูว่า เขาต้องเรียนรู้ ใช้เวลา
วิธีเรียนมากหรือไม่

4. ข้อมูลจากบันทึกการสังเกตพฤติกรรม ด้านจิตวิสัย เช่น แบบสังเกต
ความสนใจ ความอดทน การวิเคราะห์เปรียบเทียบ ช่วงความสนใจว่ายาวนาน เทียบกับนักเรียน
กลุ่มอายุเดียวกัน ครูเห็นว่าเหมาะสมหรือควรแก้ไข ต้องใช้วิธีจัดจำนวนครั้ง จำนวนนาที และ
จำนวนเรื่องที่สนใจ

5. ข้อมูลรวมจาก Domain ทั้ง 3 จากแบบกรอกข้อมูลแบบต่าง ๆ เช่น
สมุดประเมินผลรายวิชา

การติดตามประเมินผลการจัดการสอน

Taba (1962) กล่าวว่า การประเมินผล คือ กระบวนการพิจารณาถึงสิ่งที่ได้เปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะพิจารณาถึงว่าจุดมุ่งหมายทางการศึกษาได้รับผลสัมฤทธิ์มากน้อยเพียงไร

เสริมศรี ไชยศรี (2528) ได้ให้ความหมายของการประเมินผลว่า หมายถึง การพัฒนาตัดสินว่า กระบวนการหรือผลลัพธ์นั้นมีคุณภาพเหมาะสมเพียงใด โดยอาศัยข้อมูลจากเครื่องมือการวัดต่าง ๆ ผลที่ได้จากการประเมินจะช่วยในการตัดสิน ปรับปรุง พัฒนา เลือก และใช้สรรหสิ่งทั้งมวล

Michael Scriven (อ้างถึงใน เสริมศรี ไชยศรี, 2528) ได้แบ่งประเภทของการประเมินผลออกเป็น 2 แบบ คือ การประเมินระหว่างดำเนินการ (Formative Evaluation) กับ การประเมินผลเมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินการ (Summative Evaluation) ซึ่งการประเมินทั้งสองแบบต่างกันในเรื่องของระยะเวลาที่ทำการประเมินมากกว่าจะต่างกันในเรื่องของวิธีการ การประเมินผลระหว่างดำเนินการ เป็นการประเมินเป็นระยะ ๆ เพื่อแก้ไขปัญหา ส่วนการประเมินเมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินการนั้น จะต้องใช้การประเมินระหว่างดำเนินการไปพิจารณา

Wayne W. Welch (อ้างถึงใน กัทธา อรัญภาค, 2530) กล่าวว่าในการประเมินโครงการหรือการประเมินหลักสูตรนั้น เมื่อจะทำการประเมินจะต้องตอบคำถาม 3 ข้อ เพื่อเป็นแนวทางในการประเมิน คือ

1. ทำไมต้องประเมิน การประเมินครั้งนี้ผู้ประเมินจะได้ทราบว่า เป็นการประเมินความก้าวหน้า การประเมินสรุปหรือประเมินเพื่อการบริหาร
2. จะประเมินอะไร ผู้ประเมินต้องศึกษาทำความเข้าใจกับสิ่งที่จะประเมินว่าเป็นอะไร มีรายละเอียดอย่างไร
3. จะประเมินอย่างไร ผู้ประเมินมองเห็นวิธีการและขั้นตอนของกระบวนการในการประเมิน

กล่าวโดยสรุป การประเมินผลการจัดสอนนับว่า เป็นหน้าที่สำคัญของผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้ที่เกี่ยวข้องทุก ๆ ฝ่าย ในอันที่จะทำให้การจัดการ เรียนการสอนบรรลุตามจุด มุ่งหมายของหลักสูตรที่วางไว้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ไชยพร ดัชนีจิตานนท์ (2523) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง "สภาพการเรียนการสอนวิชา พื้นฐานวิชาอาชีพ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ในเขตการศึกษา 8" พบว่า หลักสูตรวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ โรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการทุกด้าน แต่ด้านบริการ และแนวอาชีพมีการดำเนินการ เป็นส่วนน้อย ด้านการเรียนการสอนโรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการน้อย ได้แก่ การพานักเรียนไปดูงานด้านอาชีพ เชิญวิทยากร หรือบุคคลในท้องถิ่นมาให้ความรู้แก่นักเรียน ด้านการวัดผล ประเมินผล โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ให้นักเรียนมีบทบาทในการ ตั้ง เกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน สำหรับปัญหาที่พบปรากฏว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ขาดครูผู้สอน คู่มือครู อุปกรณ์การสอน โรงฝึกงาน

ทัศนีย์ ใจชื่อ (2525) ได้ศึกษาวิจัยปัญหาการจัดการจัดแผนการเรียนวิชาอาชีพ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร พบว่า วิธีจัดแผนการเรียนวิชาชีพนั้นโรงเรียนจัดตามแผนการเรียนสำเร็จรูปตามที่หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษาจัดไว้มากที่สุด เกณฑ์การจัดครูเข้าสอนในอัตราส่วนครู 1 คน คือนักเรียน 31-40 คน ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กรมสามัญศึกษากำหนดไว้ให้ ทำให้เกิดผลเสียต่อการเรียนการสอนวิชาอาชีพ โรงเรียนควรใช้เกณฑ์อัตราส่วน ครูวิชาอาชีพ 1 คน คือนักเรียน 15 คน ตามเกณฑ์ของ UNESCO โรงเรียนมิได้มีการสำรวจความต้องการของนักเรียนมาก่อน และเป็นเพราะความไม่พร้อมจึงไม่สามารถสนองความต้องการของนักเรียนได้ การสอนวิชาอาชีพในโรงเรียนส่วนมากสอนวิชาอาชีพภายในโรงเรียนเท่านั้น สำหรับปัญหาที่พบได้แก่ ด้านหลักสูตร มีปัญหาเรื่อง เอกสารหลักสูตร และคู่มือสำหรับสอนวิชาอาชีพไม่เพียงพอ ขาดความพร้อมด้านโรงฝึกงาน ขาดเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ ผู้ปกครองไม่สนับสนุน เกี่ยวกับการ เรียนวิชาอาชีพของนักเรียน การใช้สถานฝึกงานอาชีพขาดความคล่องตัว

พงษ์พิศ ทะสง (2526) ได้วิจัยความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูที่มีต่อการบริหาร หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 9

พบว่า ปัญหาในการบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย 2524 ได้แก่ ครูไม่เข้าใจหลักสูตร และวิธีการ เขียนแผนการสอนขาดห้อง เรียนวิชา เฉพาะและห้องปฏิบัติการวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ งบประมาณมีจำนวนจำกัดทุกหมวดวิชา โดยเฉพาะหมวดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ บุคลากรแนะแนว ยังไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ครูขาดความรู้ความ เข้าใจ เกี่ยวกับการประเมินผลตามหลักสูตร ใหม่ยังไม่มีกรณีทดสอบและติดตามผล ผู้บริหารไม่เอาใจใส่เท่าที่ควร

ชนิดา รัชกุล เมือง และคณะ (2527) ได้วิจัยแนวโน้มการจัดการศึกษาในระบบ โรงเรียนในช่วงระยะแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 และ 7 พบว่า ปัญหาการจัดการ ศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นระดับที่พัฒนากำลังคนระดับกลางให้แก่ประเทศได้แก่ หลักสูตร และการเรียนการสอน มีปัญหาในการปฏิบัติตามหลักสูตรใหม่ กล่าวคือ โรงเรียนส่วนใหญ่ ไม่เข้าใจจุดมุ่งหมายและหลักการ ตลอดจนวิธีการสอน และการวัดผล หลักสูตรมัธยมศึกษาจัด ไว้อย่างกว้างและลึก แต่เมื่อปฏิบัติกลับไม่ตรงตามหลักสูตรที่วางไว้ การเรียนการสอนด้านวิชา การงานและวิชาชีพ ก็ยังมีปัญหาในด้านความพร้อมของครูและโรงเรียน การสอนวิชาชีพยังไม่ บรรลุวัตถุประสงค์การฝึกงานจากแหล่งวิทยาการสถานประกอบการสอนอาชีพอิสระยังมีน้อย การเรียนการสอนมีการฝึกปฏิบัติอยู่น้อย ทำให้ผู้เรียนทำงานไม่เป็น เมื่อจบการศึกษา ลักษณะ การเรียนยังคง เป็นการ เรียนต่อในระดับสูงหลักสูตรไม่จบในตัวเองโดยแท้จริง และตามที่หลักสูตร มัธยมศึกษาตอนปลายได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียน เลือก เรียนวิชา เรียนตามความถนัด เพื่อยึด เป็น อาชีพก็ยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์เท่าที่ควร เนื่องจากผู้เรียนมีค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงในการ เรียนยังคง ต้องการ เน้นการฝึกวิชาการ เพื่อสอบคัดเลือก เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย

ฉวีวรรณ เต็มพิทักษ์ (2528) ได้วิจัยปัญหาการบริหารงานวิชาการในการใช้ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนกลาง สังกัด กรมสามัญศึกษา พบว่า นโยบายโดยส่วนรวมที่กำหนดไว้ยังขาดการกล่าวถึงการใช้ทรัพยากร บุคคลและเทคโนโลยี และสถานประกอบการในท้องถิ่นมาเป็น เครื่องสนับสนุนงานวิชาการของ โรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ ไม่มีการวิเคราะห์แผนที่เปิดสอน เพื่อหาจุดบกพร่องต่าง ๆ จะได้หา ทางปรับปรุงแก้ไข ขาดการประสานงานในการวางแผนและบริหารวิชาการกับฝ่ายอื่น ๆ ที่ เกี่ยวข้อง เนื้อหาวิชาบางรายวิชาไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของรายวิชา อาจารย์ผู้สอนมิได้ ศึกษาหลักสูตรให้ เข้าใจอย่างถ่องแท้ก่อนทำการสอน ขาดแคลนครู งบประมาณ สถานที่ จึงใช้ วิธีการจำกัดจำนวนวิชาเลือกที่เปิดสอน อาจารย์ไม่ปรับปรุงการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตรที่มี

การเปลี่ยนแปลงไป โรงเรียนยังไม่มีการสำรวจ แหล่งทรัพยากรและวิชาชีพท้องถิ่น เพื่อนำมาช่วยในการเรียนการสอน สถานประกอบการที่มีอยู่ในชุมชนยังไม่เข้าใจและไม่ร่วมมือกับโรงเรียน

วิศิษฏ์ บุญชู (2529) ได้วิจัยมีนุทนาการใช้หลักสูตรวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง พบว่า โรงเรียนไม่สามารถจัดบริการทางานให้นักเรียนทำในวันหยุดหรือนอกเวลา หรือ เมื่อจบจากการศึกษาแล้วได้โรงเรียนไม่เปิดโอกาสให้ครูผู้สอนพานักเรียนไปศึกษาดูงานภาคปฏิบัติในสถานฝึกงานอาชีพ โรงเรียนไม่สามารถเชิญวิทยากรในท้องถิ่นมาบรรยาย ความรู้วิชาพื้นฐานอาชีพแก่นักเรียนได้ สถานประกอบการหรือสถานประกอบอาชีพอิสระไม่ได้ให้ความร่วมมือด้วยดี นักเรียนไม่สามารถนำความรู้ด้านอาชีพไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ นักเรียนขาดความเข้าใจวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ และนักเรียนขาดความคิดริเริ่มในการทำงานอาชีพของนักเรียนเอง นักเรียนขาดความกระตือรือร้นในการเรียนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพโรงเรียนไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าและฝึกงานทดลองด้วยตนเอง

วิเชียร ภู่อุวรรณ (2532) ได้ศึกษาวิจัยสภาพและมีนุทนาการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 2 ผลการวิจัย พบว่าสภาพการเตรียมการโรงเรียนจัดแผนการเรียนโดยพิจารณาความพร้อมของโรงเรียนการจัดครูเข้าสอนจัดตามวุฒิ การจัดเตรียมสื่อและเอกสารประกอบหลักสูตรส่วนใหญ่จัดทำและจัดทำเอง สถานที่สอนใช้ห้องปฏิบัติการและโรงฝึกงานของโรงเรียน บริการแนะแนวจัดทำแบบสอบถามการประเมินผลจัดทำจุดประสงค์การเรียนรู้อะไรและข้อสอบ ปัญหาด้านการเตรียมการส่วนใหญ่ครูผู้สอน วัสดุอุปกรณ์ และอาคารสถานที่ไม่เพียงพอ นักเรียนไม่สนใจฝึกงาน ครูมีความรู้เกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลไม่เพียงพอ การดำเนินการโรงเรียนส่งเสริมให้ครูใช้สื่อ ครูส่วนใหญ่ใช้วิธีสอนแบบสาธิต แบบบรรยาย และแบบค้นคว้า นักเรียนฝึกงานที่โรงเรียนและบ้าน มีการวัดและประเมินผลทั้งระหว่างเรียนและหลังเรียน มีการกำหนดบุคลากรในการนิเทศติดตามผลปัญหาในการดำเนินการส่วนใหญ่เอกสารประกอบหลักสูตรและบุคลากรแนะแนวมีไม่เพียงพอ ไม่มีการแนะนำเรื่องการใช้สื่อ ครูขาดทักษะในการจัดทำและวิเคราะห์ข้อสอบ การติดตามประเมินผลส่วนใหญ่ โรงเรียนเตรียมการโดยสอบถามหัวหน้าหมวด ครู และนักเรียน การดำเนินการใช้วิธีสังเกตและซักถามปัญหาในการติดตามประเมินผล ส่วนใหญ่ผู้รับผิดชอบและเครื่องมือมีไม่เพียงพอ ขาดความร่วมมือและการวางแผนงานนโยบายของโรงเรียนไม่ชัดเจน